

УНИВЕРЗИТЕТ У НИШУ
ПРАВНИ ФАКУЛТЕТ

Криминолошке поделе убиства (убица)
(мастер рад)

Ментор
Проф. др Дарко Димовски

Студент
Милан Станојловић
Број индекса: М009/21-О

Ниш, 2023. године

САДРЖАЈ

УВОД	4
I ПОЈАМ УБИСТВА	6
1.1. Кривичноправни аспект убиства	7
1.2. Криминолошки аспект убиства	11
II КРИМИНОЛОШКЕ ПОДЕЛЕ УБИСТВА (УБИЦА)	12
III ВИШЕСТРУКА УБИСТВА	23
3.1. Појам масовних убиства (убица).....	23
3.2. Врсте масовних убиства (убица)	24
3.3. Појам серијских убиства (убица).....	30
3.4. Врсте серијских убиства (убица).....	31
3.5. Помамна убиства.....	34
IV ЖЕНЕ УБИЦЕ	35
V СЛУЧАЈЕВИ ВИШЕСТРУКИХ УБИСТАВА	39
5.1. Случајеви вишеструких убистава на територији Републике Србије	39
5.2. Случајеви вишеструких убистава ван територије Републике Србије	44
VI ЗАШТО ДОЛАЗИ ДО ИЗВРШЕЊА УБИСТВА?	47
6.1. Биолошке теорије о убиствима	48
6.2. Психолошке теорије о убиствима	54
6.3. Психопатолошке теорије о убиствима	59
VII ФАКТОРИ КОЈИ УТИЧУ НА ЈАВЉАЊЕ КРИМИНАЛИТЕТА (УБИСТВА)	60
7.1. Спољашњи (егзогени) криминогени фактори	61
7.1.1. Утицај средстава јавног информисања на убиства	61
7.1.2. Породица и убиства.....	64
7.1.3. Школа/образовање и убиства.....	66
7.1.4. Коришћење слободног времена и убиства.....	68
7.2. Унутрашњи (ендогени) криминогени фактори	69

7.2.1. Темперамент и убиства	69
7.2.2. Интелигенција и убиства	70
7.2.3. Мотиви и убиства.....	72
7.2.4. Осећања (емоције) и убиства	75
7.2.5. Карактер, карактерне особине и убиства	76
7.3. Друштвено патолошке појаве као криминогени фактори.....	78
7.3.1. Конзумирање опојних дрога и убиства	78
7.3.2. Конзумирање алкохола и убиства	80
7.3.3. Коцкање и убиства.....	83
ЗАКЉУЧАК	85
ЛИТЕРАТУРА	87
САЖЕТАК	91
ABSTRACT	93
БИОГРАФИЈА АУТОРА.....	95

УВОД

Убиство (Homicidium) је опште и архаично кривично дело, које је познато од давнина. Убиство представља чин који доводи до гашења људског живота, најтежи је крвни деликт и кривично дело којим се угрожава једно од основних, најважнијих, фундаменталних права сваког појединца, а то је право на живот. Устав Републике Србије из 2006. године, као акт са највећом правном снагом унутар правног поретка Републике Србије, прокламује у члану 24 да је људски живот неприкосновен, као и да не постоји смртна казна у нашем правном систему.¹ „Право на живот је предуслов за уживање осталих људских права и слобода и представља најбитније, не само лично, већ и општедруштвено добро“.² Сама чињеница да убиство доводи до гашења људског живота, односно до угрожавања једног од фундаменталних права које је гарантовано Уставом Републике Србије, говори о томе да је реч о једном од најтежих злочина. Телесни и психички интегритет човека представља највеће богатство којим сваки човек располаже. Због тога су сви напади на живот човека правно одређени као деликти против живота и тела и одувек су санкционисани.³

Поред Устава Републике Србије који представља општи правни акт унутар наше државе (*lex fundamentalis*), право на живот прокламовано је и најважнијим међународноправним прописима. Наиме, Европска конвенција за заштиту људских права и основних слобода у члану 2 предвиђа да је „право на живот сваког лица заштићено законом. Нико не сме бити намерно лишен живота, осим приликом извршења пресуде суда којом је осуђен за злочин за који је ова казна предвиђена законом“.⁴ Поред Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода, право на живот гарантовано је и многим другим међународним документима, као што су на пример: Међународни пакт о грађанским и политичким правима, Универзална декларација о људским правима Уједињених нација, Америчка конвенција о људским правима и многи други документи.

Предмет овог мастер рада јесте сагледавање убиства као противправног чина и криминолошких подела убиства, са указивањем на њихове карактеристике и презентовање случајева убиства, за сваку од представљених криминолошких подела убиства. Из наведеног произилази да ће мастер рад бити посвећен убиству уопште,

¹ Члан 24 Устава Републике Србије ("Сл. гласник РС", бр. 98/2006 и 115/2021).

² Д. Јовашевић, *Кривично право – посебни део, друго измењено и допуњено издање*, Београд, 2017, стр. 21.

³ Р. Ковачевић, *Форензичка психијатрија*, Београд, 2020. године, стр. 199.

⁴ Члан 2 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода, Савет Европе, Рим, 1950.

факторима који доводе до извршења овог најтежег злочина, а централни део у мастер раду биће посвећен криминолошким поделама убиства. О убиствима има доста радова и стручне литературе, имајући у виду да су о убиствима писали многи истакнути стручњаци из области криминологије, кривичног права, криминалистике, психологије, социологије итд. Међутим, како је стопа извршења убиства и данас велика, потребно је наставити са истраживањима на овом пољу и покушати да истраживањима допринесемо објашњењу ових противправних дела, превентивном деловању и могућностима њиховог сузбијања. Управо из свега наведеног, аутор мастер рада сматра да је предмет овог рада веома важан и да је сагледавање предмета рада од великог значаја како са криминолошке, тако и са кривичноправне и криминалнополитичке тачке гледишта.

Различити ставови и мишљења истакнутих правника, психијатара и социолога, допринели су да питање убиства и дан данас буде веома актуелно и примамљиво за перманентна научна истраживања.

Теоријски значај овог мастер рада огледа се у брижљивој, свестраној, детаљној и свеобухватној анализи убиства и то пре свега криминолошког аспекта убиства, уз осврт на кривичноправни аспект убиства у нашем правном систему. Веома је важно бавити се овом проблематиком, како бисмо допринели новим сазнањима из ове области, а све у циљу смањења и објашњења извршења овог гнусног злочина. Поред теоријског, тема овог мастер рада има и велики практични значај, који се огледа у указивању на велику друштвену опасност убиства и различите *modus* извршења убиства.

Напоследку, следствено свему изнетом, закључујемо да циљ овог мастер рада јесте теоријскоправно објашњење убиства, као чина који доводи до гашења људског живота, са указивањем на карактеристике и начине извршења овог кривичног дела, карактеристике учиниоца овог кривичног дела и указивање на различите начине извршења овог злочина.

Приликом израде мастер рада, аутор ће користити литературу из различитих области, имајући у виду да ова тема захтева интердисциплинаран приступ у изучавању и објашњењу, а пре свега мисли се на литературу из области права, криминологије, криминалистике, психологије, социологије, законске текстове, коментаре законских текстова и друго. Такође, приликом обрађивања теме, биће коришћени различити научни методи и то криминолошки метод, нормативни метод, догматски метод и упоредно – правни метод.

I ПОЈАМ УБИСТВА

У кривичноправној и криминолошкој литератури постоје различите дефиниције којима се одређује појам убиства. Но, уопштено говорећи, убиство је намерно уништење нечијег живота. Код убиства, радња учиниоца овог злочина огледа се у предузимању било које радње која има за циљ да доведе до гашења људског живота одређеног лица. Последица радње извршења овог злочина јесте наступање смрти другог лица. Смрт, као последица делања убице, може наступити одмах након предузимања радњи извршења убиства или по протеклу одређеног временског периода (тај период може износити и више дана). Приликом утврђивања чињеница и околности у вези смрти неког лица, важно је утврдити да ли је смрт наступила као последица радњи учиниоца злочина, односно утврдити да ли постоји узрочно – последична веза између радњи убице и наступања смрти код оштећеног лица.

Често се поставља питање шта је то у човеку што га наведе да учини убиство и неке одузме живот. Постоје многи и разнолики фактори који могу утицати и допринети да убица донесе одлуку да лиши живота неко лице. Најчешћи разлози који доводе до убиства јесу: користољубље, љубомора, мржња, освета... О узроцима који доводе до извршења убиства биће посвећен део мастер рада који ће говорити о теоријама зашто људи врше убиства и криминогеним факторима.

Начин извршења убиства (*modus operandi*) је различит и радње које су усмерене на лишење живота могу бити различите и разликују се од случаја до случаја. Најчешће, чин убиства врши се наношењем смртоносних повреда разним средствима која су пододобна да тело тешко повреди и здравље тешко наруше, као што су: секира, бајонет, нож, сабља, палица, боксер и друга хладна оружја.⁵ До извршења убиства, наравно, долази и употребом ватреног оружја.⁶ Поред наведеног, убиство се може извршити гушењем, дављењем и употребом токсичних супстанци.

Начин на који је убица поступао приликом извршења злочина може указати и на мотив извршења убиства. Зато је потребно да се радње приликом обављања увиђаја,

---

⁵ Члан 3 став 1 тачка 14 Закона о оружју и муницији („Сл. гласник РС“ , бр. 20/2015, 10/2019, 20/2020, 14/2022) предвиђа да се под хладним оружјем подразумева боксер, бодез, кама, сабља, бајонет и други предмети којима је основна намена напад. (У даљем тексту Закон о оружју и муницији)

⁶ Члан 3 став 1 тачка 2 Закона о оружју и муницији предвиђа да се под ватреним оружјем сматра оно оружје које, под притиском барутних гасова, из цеви избацује пројектил, а с тим у вези, врсте ватреног оружја јесу – митраљез, пушкомитраљез, аутоматска пушка, аутомат, пиштољ, револвер, пушка са олученим цевима, пушка са глатким цевима, комбинована пушка, пушке, пиштољи и револвери са ивичним паљењем.

вештачења и предузимања других доказних радњи, предузимају стручно, савесно, професионално и у складу са правилима струке. Да би се утврдило да ли је смрт наступила насилним или природним путем, неопходно је обавити обдукцију леша од стране стручњака из области судске медицине. Вештак мора бити детаљно упознат са задатком вештачења, свим околностима конкретног случаја, списима предмета, а све у циљу давања објективног и правилног налаза и мишљења. Све повреде на лешу, вештак треба детаљно описати. Уколико је констатовано више повреда на лешу, потребно је утврдити редослед њиховог настајања (уколико је у конкретном случају то изводљиво).⁷

Поред судско – медицинског вештачења, најчешће је код кривичних дела убиства неопходно обавити и вештачења из других области, као што су: балистичка вештачења, токсиколошка вештачења, вештачења биолошких трагова итд.

1.1. Кривичноправни аспект убиства

Кривично дело убиство, инкриминисано је као кривично дело позитивним кривичним законодавством Републике Србије. Наиме, Кривични законик Републике Србије из 2005. године, у првој глави посебног дела законика (глава тринаест), говори о кривичним делима против живота и тела.⁸ Дакле, у сада важећем Кривичном законнику, први део посебног дела заузимају кривична дела против живота и тела. Ова кривична дела инкриминисана су као кажњива дела, на првом месту, у свим савременим кривичним законцима.⁹ Системским тумачењем Кривичног законика, аутор долази до закључка да је законодавац на овај начин желео да укаже на значају кривичних дела којима се угрожава основно, фундаментално људско право, право на живот. Право на живот и телесни интегритет јесте објект заштите код кривичних дела која су предвиђена у глави тринаест Кривичног законика. Кривична дела којима се угрожавају живот или телесни интегритет, називају се природним, општим (атавистичким) кривичним делима. Насупрот њима су друштвена (еволутивна) или политичка

⁷ Р. Јовановић, *Судска медицина за студенте права*, Ниш, 1988, стр. 115.

⁸ Кривични законик („Сл. гласник РС“, бр. 85/2005, 88/2005 – испр., 107/2005 – испр., 72/2009, 111/2009, 121/2012, 104/2013, 108/2014, 94/2016 и 35/2019). (У даљем тексту Кривични законик)

⁹ Ј. Бутуровић, *Карактеристике кривичних дела против живота и тела у кривичним законима република и покрајина*, Београд, 1978, стр. 1-22.

кривична дела, која се по начину инкриминисања и прописивања казни разликују од државе до државе.¹⁰

Анализом одредби Кривичног законика, у зависности од околности и начина на који је кривично дело извршено, можемо извршити класификацију убиства на:

1. Обично убиство
2. Тешко убиство
3. Убиство на мах
4. Убиство детета при порођају
5. Лишење живота из самилости
6. Нехатно лишење живота

Обично убиство представља основни облик кривичног дела којим се угрожава живот и тело. Обично убиство предвиђено је чланом 113 Кривичног законика и „састоји се у противправном лишењу живота другог лица са умишљајем, при чему не постоје посебне околности које га чине тешким или лаким.“¹¹

Тешко убиство представља квалификовано убиство, које постоји у ситуацији када је умишљајно убиство извршено на такав начин, из таквих разлога, под околностима или према одређеним особама, које овом делу додају већу тежину и друштвену опасност за које Кривични законик предвиђа строже казне.¹² За постојање тешког убиства, поред елемената који чине биће кривичног дела убиство (обично убиство), потребно је да постоје неки од елемената који ће овом убиству дати тежи карактер.¹³ Тешко убиство предвиђено је чланом 114 Кривичног законика. Тешка убиства, сходно законским одредбама, можемо класификовати на:

- Убиство на свиреп или подмукао начин
- Убиство при безобзирном насилничком понашању
- Убиство при чему се са умишљајем доведе у опасност живот још неког лица
- Убиство при извршењу кривичног дела разбојништва или разбојничке крађе
- Убиство из користољубља
- Убиство ради извршења или прикривања другог кривичног дела

¹⁰ Ш. Вуковић, *Крвни деликти у Србији*, Зајечар, 1984, стр. 17-23.

¹¹ Д. Јовашевић, *op. cit.*, стр. 23.

¹² Ђ. Ђорђевић, Нови облици тешких убистава у предлогу Кривичног законика, *Правни живот*, бр. 9/2005, стр. 135-154.

¹³ Д. Коларић, *Кривично дело убиства*, Београд, 2008, стр. 198.

- Убиство из безобзирне освете или других ниских побуда
- Убиство службеног или војног лица при вршењу службене дужности
- Убиство судије, јавног тужиоца, заменика јавног тужиоца или полицијског службеника у вези са вршењем службене дужности
- Убиство лица које обавља послове од јавног значаја у вези са пословима које то лице обавља
- Убиство детета или бремените жене
- Убиство члана породице које је убица претходно злостављао
- Убиство више лица, а не ради се о убиству на мах, убиству детета при порођају или лишењу живота из самилости¹⁴

Убиство на мах предвиђено је чланом 115 Кривичног законика. Овај облик убиства представља привилеговани (лакши) облик извршења убиства као крвног деликта. Да бисмо убиство могли квалификовати као убиство на мах, за које дело Кривични законик предвиђа блаже кажњавање у односу на обично убиство и тешко убиство, неопходно је да буду испуњени следећи кумулативно одређени услови. Прво, потребно је да је убица у време извршења убиства (*tempore criminis*) био у стању јаке раздражености. Јака раздраженост постоји у ситуацији када је убица био у афективном стању јаког интензитета, услед чега није могао да контролише своје поступке.¹⁵ Друго, потребно је да је убица у стање јаке раздражености доведен без своје кривице, нападом, злостављањем или тешким вређањем од стране убијеног и на крају потребно је да је убица злочин учинио на мах, односно непосредно или у кратком периоду након што је нападнут, злостављан или вређан од стране убијеног.¹⁶

Убиство детета при порођају предвиђено је чланом 116 Кривичног законика и представља још један привилеговани облик убиства који, како из самог назива произилази, чини мајка која лиши живота своје дете за време порођаја или одмах након порођаја услед поремећаја које је порођај изазвао.¹⁷

¹⁴ Члан 114 став 1 Кривичног законика. Више о тешким убиствима види: Д. Јовашевић, *Кривична дела убиства*, Београд, 2017, стр. 21-58.

¹⁵ З. Стојановић, О. Перић, *Кривично право – Посебни део, једанаесто измењено и допуњено издање*, Београд, 2006, стр. 30.

¹⁶ В. Ђурђић, Д. Јовашевић, *Кривично право – Посебни део, друго измењено и допуњено издање*, Београд, 2010, стр. 27.

¹⁷ Д. Јовашевић, Кривично дело убиство детета при порођају, *Безбедност: часопис Државног секретаријата за унутрашње послове НР Србије*, бр. 5/1991, стр. 530-539.

Лишење живота из самилости инкриминисано је одредбом члана 117 Кривичног законика и представља још један привилеговани облик убиства. Лишење живота из самилости састоји се у лишењу живота пунолетног лица због његовог изузетно нарушеног здравственог стања, а на јасан и недвосмислен захтев убијеног. Да бисмо говорили о овом лакшем облику убиства, неопходно је да буду испуњени следећи елементи: Пре свега, убијени мора имати навршених осамнаест година живота. Даље, потребно је да убица чин гашења живота предузима из самилости, да се убијени пре лишења живота налазио у јако лошем здравственом стању и на крају неопходно је да убица убиство врши на изричит захтев убијеног и на основу његове чврсте одлуке.

Нехатно лишење живота представља последњи привилеговани облик убиства који предвиђа наш Кривични законик у члану 118. Како из самог назива произилази, за ово дело битно је да у погледу кривице убице не постоји умишљај, већ нехат. Дакле, убица не жели да лиши неког живота, већ убица предузима радњу ради постизања неког другог циља, а лишење живота настаје случајно, без хтења да исто наступи.

Након што су изложене кривичноправне поделе убиства, можемо уочити да су кривичноправне класификације убиства бројне и могу се заснивати на различитим критеријумима. Имајући у виду да је рад посвећен пре свега криминолошким поделама убиства, нећемо улазити у детаљније објашњење сваке кривичноправне врсте убиства.

Поред наведених такозваних кривичноправних подела убиства, како је већ поменуто, постоје бројне и разноврсне криминолошке типологије и класификације убиства, а које су вршене према различитим критеријумима и о којима ћемо више говорити у наставку мастер рада.

Кратко ћемо поменути да су и друге науке извршиле своје класификације, па тако на пример у судској медицини помињу се поделе убиства на нагло убиство и постепено убиство. Критеријум за ову поделу јесте време трајања извршења убиства. До наглог убиства долази нпр. искрвављењем након убодине срца, а до постепеног нпр. хроничним тровањем. Ако за критеријум узмемо место извршења убиства, разликујемо јавно убиство и скривено убиство. Јавно убиство врши се пред очевицима, а скривено убиство без присуства других лица, који би се могли јавити касније као сведоци критичног догађаја. Имајући у виду родбински однос између убице и убијеног, разликују се: очеубиство, детеубиство, женоубиство и братоубиство.¹⁸

---

¹⁸ Р. Јовановић, *op. cit.*, стр. 114.

1.2. Криминолошки аспект убиства

Убиства не представљају новитет у друштву. Убиства су се дешавала од давнина и стопа криминалитета, која се односи на убиства, временом је постајала све већа. Убиство представља стари људски грех, о коме се говори и у библијским митовима и предањима. Убиство јесте најтеже дело које се јавља од постојања људства па до данас, као противправно понашање које је кажњиво строгим казнама. Убиство представља најтежи облик крвног деликта. Чињеница да је реч о најтежем крвном деликту који доводи до смрти неког лица, утицала је да се стручњаци из различитих области (правници, психолози, психијатри, криминолози, криминалистичари, социолози...) баве изучавањем убистава. Имајући у виду чињеницу да су убиства временом постајала све учесталија, постављало се питање зашто људи врше убиства? Давање одговора на претходно поменуто питање и уопште објашњење убиства као злочина, захтева постојање различитих знања. Због тога се често формирају тимови стручњака који поседују знања из различитих области, а који теже да одреде феноменолошке и етиолошке карактеристике убиства, а самим тим и допринесу сузбијању криминалитета.

Са криминолошког аспекта, убиство можемо дефинисати као основно дело којим се угрожава право на живот. Чином убиства уништава се живот човека, те се из тог разлога у кривичним законодавствима свих земаља класификује у дела против живота и тела. Кривична дела којима се угрожава живот и тело неког лица називају се крвним деликтима. Ако за критеријум поделе узмемо друштвену опасност, у криминологији кривична дела се деле на тешка кривична дела, мање тешка кривична дела и лака кривична дела.¹⁹ Убиство као дело којим се угрожава живот других лица, сврстава се у групу тешких кривичних дела. У групу тешких кривичних дела, поред убиства, спадају и тешке телесне повреде, силовања, разбојништва, разбојничке крађе...

Основна разлика између кривичноправних подела убистава и криминолошких подела убистава јесте у томе што су кривичноправне поделе усмерене на само кривично дело, док су криминолошке поделе убистава усмерене ка извршиоцу (злочинцу), његовој улози у извршењу злочина и мотиву извршења убиства.²⁰

Имајући у виду да ће посебна пажња бити посвећена криминолошким поделама убиства, о криминолошким поделама убиства говорићемо у посебном делу мастер рада.

¹⁹ С. Константиновић Вилић, В. Николић Ристановић, М. Костић, *Криминологија*, Ниш, 2012, стр. 105.

²⁰ *Ibid.*, стр. 111.

II КРИМИНОЛОШКЕ ПОДЕЛЕ УБИСТВА (УБИЦА)

У криминолошкој науци познате су бројне и разноврсне типологије убиства (убица) које се заснивају на различитим критеријумима.

Прве поделе убиства, односно убица, настале су још у првој половини деветнаестог века. Наиме, прво истраживање које се односи на убице и њихову типологију извршио је психијатар пореклом из Сједињених Америчких Држава. Познати психијатар Реј, убице је класификовао у две различите врсте. По Реју, убице могле су се поделити на:

1. Криминалне убице
2. Хомицидне мономанијаке

Под криминалним убицама, Реј је сматрао убице које су детаљно планирале дело које ће извршити, а све у намери постизања тачно одређеног циља.

Под хомицидним мономанијацима, Реј је подразумевао психолошки ненормалне особе, чија је одлика доминација њихове страсти.²¹

Италијански лекар и криминолог Чезаре Ломброзо, заступао је став да постоји особа која је рођена да врши злочине, тзв. рођени злочинац. По ставу криминолога Чезара Ломброзо, за рођеног злочинца карактеристично је да се одликује одређеним карактеристикама на свом телу у виду великог носа, крвавих очију, шиљасте главе, абнормално велике или мале главе, грубог, намргођеног лица, великих ушију, асиметричности лобање и тела... Наведене карактеристике које индикују злочинца називају се стигмати дегенерацији.²² Чезаре Ломброзо оснивач је и посебне теорије о криминалитету, тзв. антрополошке теорије, која је постала теорија о рођеном злочинцу. До креирања своје теорије, Чезаре Ломброзо дошао је на тај начин што је случајно открио аномалије на лобањи једног делинквента.²³ О овој теорији биће више речи у одељку мастер рада који ће бити посвећен криминалној етиологији, тачније теоријама о убиствима и убицама.

У криминолошкој литератури позната је класификација убиства коју је дао Мидендорф. Критеријум који је Мидендорф узео као основ за своју поделу убиства јесте мотив који доводи до извршења убиства.

²¹ М. Бошковић, *Криминологија*, Нови Сад, 2006, стр. 273.

²² М. Милутиновић, *Криминологија*, Београд, 1990, стр. 91.

²³ О. Јашаревић, А. Малоку, *Криминологија (етиологија и феноменологија криминалитета)*, Травник, 2021, стр. 186.

Мидендорф је убиства поделио на:

1. Конфликтна убиства
2. Убиства из користољубља
3. Убиства ради скривања другог учињеног кривичног дела
4. Убиства ради задовољења сексуалних нагона
5. Масовна убиства
6. Убиства која су мотивисана политичким разлозима и убиства у рату
7. Убиства до којих долази услед самопомоћи
8. Убиства из религиозних разлога

Конфликтна убиства представљају убиства до којих долази услед постојања одређеног неслагања, спора, сукоба и конфликта између две особе, односно између извршиоца злочина и жртве самог злочина. Ово је криминолошка врста убиства која је врло честа у пракси. Постојање конфликта доводи до ескалације гнева и беса код убице, а што за последицу има бурно реаговање које се може завршити кобним последицама, па чак и смртним исходом. Уколико након овакве конфликтне ситуације дође до лишења живота другог лица, тада по Мидендорфу можемо говорити о постојању тзв. конфликтног убиства. Са кривичноправног аспекта у оваквом случају, а под условом да је убица доведен без своје кривице у стање јаке раздражености, нападом, злостављањем или тешким вређањем од стране убијеног, могли бисмо говорити о привилегованом облику убиства, односно о убиству на мах, које је инкриминисано одредбом члана 115 Кривичног законика, а о ком облику убиства је било речи у одељку мастер рада који је посвећен кривичноправном аспекту убиства и кривичноправним поделама убиства. Наравно, правна квалификација кривичног дела зависила би од свих субјективних и објективних околности конкретног случаја.

Убиства из користољубља по Мидендорфу одликују се управо разлогом вршења убиства, тј. циљем до кога убица жели да дође извршењем злочина. Циљ који убица жели остварити овим убиством јесте стицање имовинске користи. До овог облика криминолошког убиства долази најчешће уз извршење разбојништва и разбојничких крађа. Са кривичноправног аспекта, сходно позитивним законским решењима нашег законодавца, убиство које је извршено приликом извршења разбојништва или разбојничких крађа, правно се квалификује као тешко убиство за које је предвиђена

строжа казна у односу на обично убиство. До убиства из користољубља долази када код убице постоји тежња за стицањем имовинске користи.

Убиства ради скривања другог кривичног дела јесу убиства чији је учинилац поред убиства извршио још неко друго кривично дело, а разлог због кога врши убиство јесте скривање претходно извршеног кривичног дела. Дакле, убица лишава живота у циљу елиминисања евентуалних сведока који би могли да сведоче пред судом о извршеном кривичном делу и да представљају лични доказ на коме се може заснивати судска одлука и који исказ може бити од великог значаја за стварање доказне подлоге на основу које би суд донео осуђујућу пресуду.

Убиство ради задовољења сексуалних нагона представља лишење живота уз осећај сексуалног задовољства и узбуђења. Најчешће до извршења ове врсте убиства долази приликом принуде на обљубу или неки други са обљубом изједначени чин. Психопате које врше сексуална убиства најчешће не ступају у брачне заједнице, нити заснивају трајније љубавне заједнице. Сексуална напастовања и убиства код ових убица ствара утисак задовољства.²⁴

Масовно убиство представља лишење живота већег броја лица из различитих разлога. Масовна убиства су се дешавала и увек су привлачила пажњу медија, стручне јавности, али и јавности уопште.

Убиства која су мотивисана политичким разлозима и убиства у рату врше се за време оружаних сукоба према заробљеним лицима и цивилима. Ова убиства најчешће се врше од стране терористичких организација.

У убиства до којих долази услед самопомоћи или остварења сопственог права спадају убиства због крвне освете, убиства због сукоба између породица... Крвна освета карактеристична је за особе Албанске националности, за које породица представља светињу и код којих и даље важи принцип „око за око, зуб за зуб“.

У убиства из религиозних разлога спадају ритуална убиства и убиства између чланова одређених секташких организација.

---

²⁴ Д. Јевтић, *Судска психопатологија, треће измењено и прерађено издање*, Београд, 1966, стр. 220.

Следећу поделу оформила је Лепосава Крон, која је полазећи од психолошког профила личности, закључила да постоји 5 различитих врста психолошких профила убица, а то су:

1. Неуротичан тип убице
2. Параноидан тип убице
3. Симулативни тип убице
4. Депресивни тип убице
5. Нормални тип убице

Неуротичан тип убица чине најчешће особе које су склоне конзумацији алкохолних пића, али поред њих у ову групу се убрајају и угледне, академски образоване особе. Ове особе углавном нису склоне насилничком понашању, конфликтним ситуацијама и испољавању агресивности. Овај тип убица најчешће прати нека траума или било какво негативно искуство из детињства или ране младости. Код њих долази до јављања идеја о самоубиству и углавном убијају људе из блиског окружења, породице или родбине, а некада узрок убиства јесте љубомора која се код њих може јавити.²⁵

Параноидне убице су врло честа врста убица, односно најчешћа после нормалног профила убица. Ове убице потичу из породица у којима су нарушени међуљудски односи, у којима постоје чести сукоби, размирице, несугласице и употреба алкохолних пића. Параноидном типу убице припадају особе нижег степена образовања од свих осталих типова убица. Поред тога што су необразовани или у малој мери образовани, њихова карактеристика јесте и то да су емотивно нестабилни и јако осетљиви, нетолерантни, лако се осете увређеним, те су и то фактори који утичу да овакве особе испоље агresiју и донесу одлуку да некоме одузму живот. Поред наведеног, ове убице на погрешан начин доживљавају дешавања око њих, па често умишљају да их неки људи прате, прогањају и желе да им учине неко зло.²⁶

Симулативни тип убице потиче из „нормалних“ породица у којима односи нису нарушени, нити постоје било какви сукоби, девијантна понашања или слично. Слабо су

---

²⁵ М. Бошковић, *Криминологија*, Нови Сад, 2015, стр. 163.

²⁶ Д. Димовски (1), *Криминолошко одређење убиства – докторска дисертација*, Ниш, 2012, стр. 111.

образовани, веома агресивни према околини, а поготово према лицима са којима су блиски. Код ових убица постоји хиперболиција постојећих симптома и тегоба.²⁷

Код депресивних убица расположење је снижено, односно депресивно. Код ових убица изражено је осећање беспомоћности, константан очај, туга и немотивисаност. Овакве убице осећају унутрашњи немир, напетост и незаинтересованост за уобичајене животне активности. Поприлично су повучени, затворени и песимистички настројени, без самопоуздања. Овакви случајеви убица чести су у пракси.

Од свих врста убица које је навела Лепосава Крон, најзаступљеније су тзв. нормалне убице. Они су образованији у односу на остале врсте убица, са високом школском спремом. Као жртве ових злочинаца јављају се блиски пријатељи, рођаци и познаници.

За све горе наведене врсте убица, карактеристично јесте то да потичу из деградираних породица и да су убице као деца били злостављани од оца и мајке.

Сличну класификацију као Мидендорф креирао је криминалистички психолог Ханс вон Хентинг, син једног од познатих Немачких адвоката. Ханс вон Хентинг у зависности од ситуација, чињеница и околности под којима је убиство учињено, разликовао је:

1. Конфликтно убиство
2. Сексуално убиство
3. Убиство ради скривања другог кривичног дела
4. Убиство из користољубља
5. Убиство без мотива

Што се тиче конфликтних убиства, Ханс вон Хентинг наводи да се ова убиства најчешће дешавају у браку, између супружника и чланова породице, а као последица честих несугласица, размирица, поремећаја у брачним односима услед различитог васпитања и погледа на заједнички живот. Код ових убица дешава се да дође до суицида, услед депресивних поремећаја и честих депресивних епизода.

Убица који врше сексуално убиство, обавља радњу извршења, односно лишење живота другог лица, јер га то сексуално узбуђује. Радња лишења живота код убице ствара сексуално узбуђење и представља замену за сексуални чин. Ова убиства врше

---

²⁷ Ibid., стр. 111.

сексуално изопачене особе и убиство врше наношењем великих физичких болова, уз прекомерну употребу силе.

Убиство ради скривања неког другог кривичног дела врши се најчешће према недужним људима који су се нашли у погрешно време, на погрешном месту. Наиме, реч је жртвама које су се сасвим спонтано и случајно нашли на месту извршења кривичног дела. Такође, дешава се и да се ово убиство изврши према саизвршиоцу, подстрекачу или помагачу, а све у циљу елиминисања потенцијалних сведока.

Оно што је истакао психолог Ханс вон Хентинг јесте то да приликом убиства из користољубља је најпримитивније убиство приликом разбојничких крађа и разбојништва. По мишљењу овог психолога убице које убиство врше из користољубља не улажу посебан труд да остану непримећени приликом пљачке, већ се ослањају на своју снагу.²⁸

Последња наведена врста убиства из поделе чији је творац Ханс вон Хентинг – убиство без мотива, представља лишење живота које врше поремећене особе, услед душевних болести, душевних поремећености или заосталости у душевном развоју.²⁹

Штајгледер, полазећи од психолошких и психопатолошких особености, извршио је своју типологију убистава. Он је убице сврстао у три групе:

1. Убице у афекту
2. Нагонске убице
3. Рационалне убице³⁰

Убица у афекту јесте извршилац убиства који убиство врши услед афективне, бурне реакције и жеље за осветом због причињеног му зла. Наиме, код убице долази до кумулације афекта, односно повећања напетости због одређених спољних повода који доводе до јављања напетости и непријатности. Услед повећања тих спољних повода долази до нагомилавања напетости, што узрокује бурно реаговање. Реакције афективног убице су бурне, експлозивне и агресивне, а услед осећања мањка вредности, фрустрација и несигурности које се код њега јавља.

Нагонске убице углавном су слабије интелектуалне способности. Одликује их асоцијалност у међуљудским односима, уз тешко остваривање контакта са другим особама и смањеном жељом за дружењем. Ове убице не осећају потребу да успоставе

²⁸ С. Константиновић Вилић, В. Николић Ристановић, М. Костић, *op. cit.*, стр. 111.

²⁹ *Ibid.*, стр. 111.

³⁰ Д. Димовски (1), *op. cit.*, стр. 111.

контакт и комуникацију са људима из средине која их окружује. Врло су пасивни у муђуљудским односима. Одликује их и импулсивност у реакцијама. Врло су себични, са изузетно израженим егоцентризмом. Још једна од њихових одлика јесте поремећај сексуалног нагона, а што је врло често узрок који доводи до убиства.

Рационалног убицу одликује себичност, нерасположеност и мањак осећања. Као рационалне убице јављају се особе различитог нивоа интелигенције и образовања, односно како особе високог нивоа интелигенције, тако и особе слабијих интелектуалних способности.

Поред наведених криминолошких врста убистава, у криминолошкој литератури постоји и класификација убиства на:

1. Експресивно убиство
2. Инструментално убиство
3. Нехатни хомицид³¹

Под експресивним убиством у криминологији подразумева се афективно убиство другог лица, када извршилац убиства лишење живота предузима у стању јаке раздражености, наношењем смртоносних повреда другом лицу.

Инструментално убиство подразумева лишење живота које се врши ради остварења неког другог циља, углавном због стицања економско – финансијске добити. Убиство се јавља као инструмент који доводи до остварења другог, примарног циља.

Нехатни хомицид јесте врста убиства која је у уској повезаности са социјалним приликама убице.

Психијатар Тени је као основу за класификацију убиства узео психичке карактеристике лица која су убиство извршила. Имајући у виду наведени критеријум поделе, Тени је убиства сврстао у следеће категорије:

1. Его – синтоно убиство
2. Его – дистоно убиство
3. Психотично убиство

Тени је изучавао убице и извршена убиства, па је на основу стотину анализираних убиства дошао до напред наведене поделе.

---

³¹ С. Константиновић Вилић, В. Николић Ристановић, М. Костић, *Криминологија*, Ниш, 2009, стр. 116.

Его – синтоно убиство се извршава свесно, без нарушавања ега, ради постизања тачно одређених циљева. Дакле, убица је свестан свог дела и његове противправности и жели његово извршење, ради постизања свог циља. Убица је свестан чињенице да ће својим радњама проузроковати смрт другог лица, и жели наступање последице. У кривичноправном смислу реч је о убиству са умишљајем и то директним умишљајем.

Его – дистоно убиство јесте убиство које убица врши несвесно, без жеље да усмрти друго лице. Ово убиство најчешће настаје у ситуацији када између двеју особа постоји трајнија конфликтна ситуација. Да бисмо говорили о его – дистоном убиству, неопходно је да буду испуњени следећи услови: висок супер – его учиниоца злочина, садомазохистички однос између убијеног и убице и непостојање свести о убиству у тренутку одигравања критичног догађаја.³²

Психотична убиства су убиства која врше лица чије је психичко стање поремећено у време извршења кривичног дела. Најчешће се ова убиства врше због поремећаја мишљења у виду јављања суманутих идеја, као што су идеје прогањања, идеје љубоморе... Са кривичноправног аспекта, реч је о лицима која су углавном неурачунљива, те због тога у моменту извршења кривичног дела не могу да схвате значај својих дела и да управљају својим поступцима. Наравно, да ли су ова лица (не) урачунљива зависиће од налаза и мишљења вештака специјалисте психијатрије, а који ће суд ценити у сваком конкретном случају.

Као посебну криминолошку врсту убиства издвојићемо сатанистичка убиства. Сатанистичка убиства можемо дефинисати као рационално, планско убиство једног или већег броја лица као вид спровођења сатанистичког ритуала.³³ Сатанистичка убиства представљају врло екстреман вид извршења злочина. О сатанистичким убиствима у нашој држави нема пуно писаних текстова и научних чланака, но то не значи да се сатанистичка убиства не дешавају на територији Републике Србије. Чак напротив, забележено је више случајева убистава која се доводе у вези са секташким удружењима и сатанистичким обредима, а о којима ће бити речи у наставку. Сектолози који се баве проучавањем секти и секташких удружења сматрају да на територији Републике Србије постоји доста секти које представљају опасност за све житеље наше државе, а посебно за младе, наивне, усамљене људе, углавном оне који се налазе у проблематичним ситуацијама и који потичу из дефицијентних и деградираних породица. Организатори

---

³² Д. Димовски (1), *op. cit.*, стр. 113.

³³ С. Константиновић Вилић, В. Николић Ристановић, М. Костић, *op. cit.*, 2009, стр. 116.

ових удружења потенцијалне чланове секти врбују на најразличитије могуће начине. Њихов је циљ да придобију поверење потенцијалног члана и да постепено успевају да манипулишу том особом. У почетку припадници секте понашају се према људима које желе да уведу у секташку групу врло љубазно и саосећајно, све док не задобију поверење и успоставе на неки начин контролу над том особом. Особа почиње да верује члановима секте и да чланове секте доживљава као своју породицу и спремна је да учини све „за добробит породице“.³⁴ У почетној фази (фази придобијања поверења) чланови секте делују као да неће имати никакве екстремне захтеве према новом члану секте, већ као да су ту да пруже било који вид помоћи члановима „своје породице“. Раније су припадници секташких групи своје „акције“ прикупљања чланова спроводили на улицама, парковима, кафићима, ресторанима и на другим јавним местима. Данас, у свету модерних технологија, постоје различите могућности које олакшавају члановима оваквих удружења да ступе у контакт са људима које сматрају подложним манипулацији и тиме придобију њихово поверење. Осим што велики број секти својим манипулативним делањем утиче на човека да изврши убиство, неретко се дешава да сви следбеници секташког удружења изврше самоубиство. Имајући у виду пораст броја секти на нашој територији, као и повећање убистава која се доводе у везу са сатанистичким обредима, при Министарству унутрашњих послова Републике Србије формиран су посебни тимови који се баве анализирањем и праћењем секти и сатанистичких организација. Позитивно кривично законодавство Републике Србије не предвиђа убиство из сатанистичких разлога као посебно кривично дело. Оваква убиства углавном се квалификују као убиство или тешко убиство, а у зависности од околности конкретног случаја. Често се жртвама наносе прекомерни болови и патње, те се у радњама убица стичу обележја тешког убиства на свиреп начин.

Врло слична сатанистичким убиствима јесу убиства која имају везе са неким култом. Разлика између сатанистичких и култних убиства јесте у томе што су сатанистичка убиства на неки начин повезана са религијом, док се култна убиства везују за одређени култ.

Један од познатих случајева сатанистичког убиства на територији Републике Србије догодио се у Бечеју у ноћи између 14. и 15. новембра 2014. године. Тада је

---

³⁴ Чланови секташких организација делају према потенцијалним и новим члановима по принципу „куване жабе“ Принцип куване жабе – у ситуацији када жабу ставимо у врелу воду, она ће одмах побећи из воде. Међутим, када жабу ставимо у хладну воду и мало по мало воду загревамо и жабу кувамо, она неће побећи већ ће се прилагођавати температури воде и постепено се кувати, све док се не скува.

Роберт Хеј заклао свог рођака Тибора Лакатоша. Убиство се догодило у стану убице. Мештани Бечеја говорили су да се Роберт Хеј чудно понашао и да је имао чудне навике, а поготово након смрти његовог оца. Пажњу мештана привукао је својим чудним одевањем и симпатијама према нацистима. Познато је било у Бечеју да је Роберт Хеј члан сатанистичке секте, а његов профил на друштвеној мрежи био је препун садржаја који су указивали да је реч о члану сатанистичке организације – „Ред вукодлака“. Говорило се да је виђен приликом обављања различитих сатанистичких обреда, као и приликом злостављања, мучења и убијања животиња. Роберт Хеј је након расправе са својим рођаком узео нож и убо га у пределу врата. Убица након извршења убиства признао је извршење злочина, такође потврдио је да је и пре извршења овог злочина обављао злостављање и убијање животиња. Изјавио је и да је појео мачку. Све ово Роберт Хеј објашњавао је унутрашњим побудама да некога лиши живота. Убиство животиња и човека у сатанистичким организацијама представља ритуал приликом пријема у сатанистичку групу.

Још једно сатанистичко убиство на територији Аутономне Покрајине Војводине догодило се у Новим Бановцима. Наиме, Данијел Јакупек (звани Жак) учинио је екстремно и стравично убиство које је запрепастило читаву државу. Данијел Јакупек употребом ножа лишио је живота петогодишње дете и његовог ујака. Критични догађај одиграо се тако што је убица ножем убио петогодишњег дечака и његовог ујака, а потом је тестером раскомадао њихова тела. Убица је признао извршење овог монструозног злочина и објаснио је начин на који је извршио злочин, али на питање због чега је то урадио, константно је одговарао да не зна. У подруму куће убице пронађена је различита сатанистичка литература и књиге о дракули. *Modus operandi* убице готово да је идентичан са ритуалима који су описивани у сатанистичкој литератури која је пронађена код убице. У гаражи убице пронађен је простор са сатанистичким олтаром и намештајем црвено црне боје (боја која је карактеристична за сатанизам).

Још једно убиство које се повезује са сатанизмом у нашој држави догодило се 27. јануара 2019. године у Београду, на територији општине Звездара. Злочин је учинио Недељко Ђуровић из Пожаревца, који је добио назив „кољач са звездаре“. Недељко Ђуровић ножем је убио студента Милоша Милеуснића, без било каквог повода. Након убиства, стручњаци су истицали да овај злочин има „сатанистички потпис“. Говорило се о томе да је убица имао чудно понашање, које је одступало од устаљених

друштвених норми и „нормалног“, друштвено прихватљивог понашања. Жртва му ништа није скривила, нити су се познавали од раније. Злочин је извршен на православни празник, 27. јануара – Дан светог Саве, који представља празник Српске православне цркве који се обележава у знак сећања на првог српског архиепископа и просветитеља. Након извршења овог монструозног злочина, веровало се да је убица припадник секташког удружења, да је био опседнут сатаном, те да је управо то навело убицу да употребом ножа лиши живота сада покојног Милоша Милеуснића. Занимљиво је да је један од познаваоца секти и стручњак из ове области Димитрије Пастуовић гостујући на једној телевизији, пре извршења овог злочина, упозорио је да се на територији Републике Србије формира сатанистичка црква и да постоји опасност да у блиском периоду може доћи до извршења злочина од стране сатаниста. Такође, указао је да до злочина може доћи за време неког од верских празника, што се и десило у конкретном случају.

Сатанистичка убиства и сатанистичка удружења уопште представљају комплексну појаву. Неопходно је ову појаву перманентно изучавати, а све у циљу спречавања монструозних злочина који се извршавају као последица секташких обреда.

У криминолошкој литератури постоје бројне и разноврсне класификације убиства, које се заснивају на различитим критеријумима. У наставку говорићемо о појмовном одређењу и подели вишеструких убиства, као посебној криминолошкој врсти убиства која је увек привлачила највише пажње јавности због катастрофалних последица и великог броја жртава. Поред појмовног одређења и поделе вишеструких убиства, настојаћемо да изложимо случајеве вишеструких убиства који су се догодили на територији Републике Србије. Такође, биће представљени неки од веома познатих и са криминолошког аспекта веома занимљивих случајева вишеструких убиства који су се догодили ван територије Републике Србије.

III ВИШЕСТРУКА УБИСТВА

Вишеструка убиства не представљају нову појаву са којом се сусрећемо. Наиме, вишеструка убиства дешавала су се током читавог људског постојања и нажалост са њима се неретко сусрећемо и данас. Често на телевизијским програмима и у разним новинарским текстовима можемо прочитати сензационалне наслове о томе како је једно лице лишило живота већи број људи. Управо је ово један од разлога који је навео стручњаке из различитих области (правнике, психологе, психијатре, криминологе, криминалистичаре, социологе и друге) да се баве питањем убиства уопште, а самим тим и вишеструким убиствима. Објашњење убиства као злочина, захтева постојање знања из различитих области. Зато се често формирају тимови стручњака који поседују знања из различитих области, а који теже да одреде феноменолошке и етиолошке карактеристике убиства. Вишеструка убиства, у мањем или већем обиму, дешавала су се у готово свим државама, па и у нашој држави.

Из самог назива „Вишеструка убиства“ закључујемо да је реч о лишењу живота већег броја лица.

На основу броја убијених лица, места извршења злочина, као и других релевантних фактора, вишеструка убиства се могу класификовати на следећи начин:

1. Масовна убиства
2. Серијска убиства
3. Помамна убиства (Spree killers)³⁵

3.1. Појам масовних убиства (убица)

У криминолошкој теорији постоје бројне дефиниције криминолошког одређења масовних убиства, те међу теоретичарима не постоји једна универзална, општеприхваћена дефиниција масовних убиства. Међу научницима не постоји сагласност ни око броја жртава које треба да постоје у конкретном случају да би се говорило о масовном убиству. Углавном је заступљено схватање да је неопходно постојање минимум три или четири жртве.

Једна од дефиниција масовних убистава која нам се чини најприхватљивијом јесте дефиниција која каже да масовно убиство постоји у случају када једно лице

---

³⁵ З. Ђурђевић, *Кривична дела убиства – етиолошке и феноменолошке карактеристике*, Београд, 2014, стр. 210-211.

(убица) својим радњама лиши живота три или више лица (убијени-жртва) на једном месту, у истом временском периоду или у краћем временском периоду, на истој територији.³⁶

FBI – Federal Bureau of Investigation (Федерални истражни биро – криминалистичка обавештајна служба, која постоји при Министарству правде Сједињених Америчких држава) дефинише масовна убиства као противправно лишење живота четири лица или већи број лица, током једног догађаја, у краћем временском интервалу између учињених злочина, на истој територији.

3.2. Врсте масовних убиства (убица)

Како се развијала криминологија као наука која се бави феноменолошким и етиолошким карактеристикама криминалитета, тако је велики број научника из области криминологије извршио своју поделу масовних убиства. Данас постоји велики број различитих подела масовних убиства, о којима ће бити речи у наставку.

Подела масовних убиства (убица) Парк Диетз

Једна од најстаријих подела масовних убистава јесте подела коју је извршио познати форензички психијатар из Сједињених Америчких држава, Парк Диетз. Наиме, Парк Диетз је још давне 1986. године масовна убиства и масовне убице класификовао у три различите категорије:

1. Породични насилници
2. Псеудокомандоси
3. Убице Set-And-Run (убице које убијају на даљину)³⁷

Породични насилници – представљају убице које лишавају живота чланове своје породице. Углавном се као убице јављају особе које су претходно трпеле физичко насиље или други вид насиља (физичко, психичко, сексуално...). У највећем броју случајева као извршилац злочина јавља се особа мушког пола. Често су извршиоци злочина лица која су се одала алкохолизму, конзумирању опојних супстанци, особе које

³⁶ Д. Димовски (1), op. cit., стр. 117.

³⁷ D. Lester, *Mass murder: the scourge of the 21st century*, New York, 2004, стр. 11-14.

се налазе у депресивним или другим тешким стањима. Све наведено представља криминогене факторе који доприносе настајању злочина.

Псеудокомандоси – представљају убице које су фасциниране оружјем (пиштољима, револверима, аутоматским пушкама, митраљезима и другим оружјем). Реч је о особама које су заљубљеници у оружје, које чувају оружје и пажљиво припремају злочин. Према позитивном законодавству Републике Србије, оружје јесте ручно преносива направа израђена или прилагођена да под притиском ваздуха, барутних и других гасова или другог потисног средства може избацити зрно, куглу, сачму или неки други пројектил, односно распршити гас или течност и друга направа која је намењена за самоодбрану или напад, лов или спорт, с тим што се оружјем не сматрају уређаји за хумано лишавање живота животиња, алати и имитације оружја које не користе муницију са барутним пуњењем.³⁸

Убице Set-And-Run (убице које убијају на даљину) – представљају убице које злочин извршавају тако што у време извршења кривичног дела (*tempore criminis*) нису присутне на лицу места, већ злочин извршавају тако што се у тренутку одигравања критичног догађаја налазе на неком другом месту. Начин извршења (*modus acquirendi*) може бити различит. Један од начина за извршење овог облика масовног убиства може бити постављање бомби које се активирају из даљине.

Подела масовних убиства (убица) Роналд Холмс и Стефан Холмс

Претходно наведену класификацију масовних убистава чији је творац форензички психијатар Парк Диетз, употпунили су криминолози Роналд Холмс и Стефан Холмс. Роналд Холмс и Стефан Холмс 1994. године допунили су постојећу класификацију масовних убиства и масовних убица, тако што су постојећој типологији додали још две врсте масовних убица:

1. Ученици убице
2. Незадовољни радници убице³⁹

³⁸ Члан 3 став 1 тачка 1 Закона о оружју и муницији.

³⁹ D. Lester, op. cit., стр. 11-14.

Ученици убице – представљају убице које уче понашање од особе коју сматрају њиховим шефом (вођом). Вођа је тај који издаје наређења и упутства за извршење злочина, док се ученици јављају као непосредни извршиоци злочина.

Незадовољни радници убице – реч је о особама које су од стране послодавца добиле отказ. Због незадовољства и деструктивних фрустрација које се најчешће јављају као последице отказа, бивши запослени започињу освету на тај начин што убијају како послодавца, тако и остале запослене.

Подела масовних убиства (убица) Даглас и сарадници

Следећа подела којој ћемо посветити пажњу јесте подела коју су извршили Даглас и његови сарадници. Они су масовна убиства класификовали у следеће категорије:

1. Обично (класично) масовно убиство
2. Породична масовна убиства
3. Масовна убиства и самоубиство⁴⁰

Обично (класично) масовно убиство – овај тип убиства постоји у ситуацији када једно лице, на истом месту, у краћем временском периоду, лиши живота већи број лица.

Породично масовно убиство – постоји када учинилац злочина лиши живота четири или више чланова своје породице.

Масовна убиства и самоубиство – ова врста масовног убиства постоји у случају када извршилац након што убије четири или више лица, извршава самоубиство.

Подела масовних убиства (убица) Левин и Фокс

Наредну поделу масовних убистава креирали су Левин и Фокс 1996. године. Критеријум који су Левин и Фокс користили за своју класификацију масовних убиства јесте мотивација за извршење злочина. С обзиром на мотивацију која се јавља код извршиоца масовних убистава, Левин и Фокс разликују следеће облике масовних убиства:

---

⁴⁰ З. Ђурђевић, *op. cit.*, стр. 210-211.

1. Индивидуално специфична убиства – код ове врсте масовних убиства убице свесно и вољно лишавају живота стриктно одређена лица
2. Групно специфична убиства – код групно специфичних убиства, убица има намеру да лиши живота тачно одређену групу људи.
3. Неспецифична убиства – убица нема унапред припремљен план које особе жели убити, већ убија људе на које наиђе.⁴¹

Такође, Левин и Фокс сматрали су да се масовна убиства могу поделити на она убиства која су извршена услед осећања љубоморе према другима, затим масовна убиства која су извршена у циљу стицања користи и убиства која су учињена приликом спровођења терористичких аката.

Подела масовних убиства (убица) Келер

У криминолошкој литератури позната је и Келерова подела масовних убиства. Келер је своју типологију масовних убиства базирао на сличним критеријумима као што су то чинили Левин и Фокс. Келер је 1997. године масовна убиства сврстао у седам категорија:

1. Масовно убиство из освете
2. Масовна убиства из изопачене љубави
3. Политичка масовна убиства и масовна убиства из мржње
4. Масовна сексуална убиства
5. Масовно погубљење
6. Абнормалне убице
7. Масовна убиства код којих не постоји или није јасан мотив извршења злочина⁴²

---

⁴¹ С. Константиновић Вилић, Типологије убиства и убица, *Зборник радова Правног факултета у Нишу*, бр. 43/2003, стр. 104.

⁴² Т. Petee, *Differentiating forms of mass murder*, Department of Sociology, Auburn University, <http://www.auburn.edu/~peteeta/massmurder1.htm>, приступ дана 16.05.2022. године.

Подела масовних убиства (убица) Пети, Паџет и Јорк

Једна од новијих класификација са којом се сусрећемо у криминолошкој литератури јесте класификација коју су извршили Пети, Паџет и Јорк. Наиме, ова класификација настала је коришћењем доступних података о масовним убиствима од 1965. године до данас. Пети, Паџет и Јорк приликом класификације масовних убиства пошли су од беса/освете као фактора који су разлог за извршење масовног убиства. Пети, Паџет и Јорк су масовна убиства класификовали у следеће категорије:

1. Конфликтна масовна убиства
2. Домаћа/романтична масовна убиства
3. Директна масовна убиства
4. Масовна убиства која су повезана са извршењем неког другог кривичног дела
5. Масовна убиства извршена од стране банди
6. Масовна убиства из политичких разлога
7. Масовна убиства код којих није јасно одређен мотив⁴³

Конфликтна масовна убиства – за ову врсту масовних убиства можемо рећи да се састоји од три подврсте. Прву подврсту у оквиру конфликтних убиства чини масовно убиство познаника. Наиме, убица се одлучује да лиши живота особе са којима је био раније у контакту, особе са којима се познаје и најчешће су то особе са којима је убица био близак. Најчешће убица сматра да му је познаник (жртва) учинио неко зло, те се убица из тог разлога одлучује да се због беса који трпи, освети свом познанику и одузме му живот. Друга подврста конфликтних масовних убиства јесте масовно убиство где убица лишава живота одређена лица која се затекну на одређеном месту које за убицу има неко симболично значење. Код треће подврсте конфликтних масовних убиства, убица због беса који осећа или због освете лишава живота већи број људи, при чему нема јасну представу на који ће начин злочин учинити.

Домаћа/романтична убиства – за домаћа масовна убиства карактеристично је да се извршавају унутар једне породице. Дакле, убица и жртве потичу из исте породице, односно из једног домаћинства. Најчешће је реч о деградираним породицама, односно о породицама у којима су нарушени односи између чланова породице.

---

⁴³ Д. Димовски, *op. cit.*, стр. 120-123.

Романтична масовна убиства представљају злочине где се извршилац злочина и жртва познају. Злочинац и жртва су у неким случајевима у родбиснким односима. Међутим, чести су и случајеви романтичних масовних убистава између пријатеља, познаника, љубавника... Карактеристично за овај вид масовног убиства јесте да злочинац прогања жртву пре извршења злочина. До романтичних масовних убистава долази због превелике љубоморе, посесивности или из других разлога.

Директна масовна убиства – до овог облика масовног убиства долази након краће расправе и сукоба између убице и жртве. Убица је најчешће особа која је склона бурним реакцијама. Дакле, реч је о неконтролисаној особи која није у стању да исконтролише своје агресивно понашање.

Масовна убиства која су повезана са извршењем неког другог кривичног дела – до извршења овог облика масовног убиства најчешће долази ради прикривања неког другог кривичног дела, односно у циљу прикривања доказа и елиминисања сведока.

Масовна убиства извршена од стране банди - до масовних убистава која су извршена од стране банди (кланова), долази у случају мафијашких обрачуна између припадника различитих криминалних група/организованих криминалних група. Као жртве овог злочина поред припадника криминалних банди, често се јављају и случајни пролазници који се затекну у близини места извршења обрачуна.

Масовна убиства из политичких разлога – ову врсту масовних убистава најчешће извршавају терористичке организације. Најчешће се као мотив за извршење оваквих злочина јавља политичка идеологија и тежња за одређеним насилним политичким променама.

Масовна убиства код којих није јасно одређен мотив – код овог облика масовног убиства не може се тачно утврдити шта је то што је навело убицу да изврши злочин. Остају нејасни мотиви, тј. унутрашњи покретачи унутар човека који су довели до таквог злочиначког понашања.

3.3. Појам серијских убиства (убица)

Другу групу вишеструких убиства чине такозвана серијска убиства. Серијска убиства постоје од давнина, али се у новије време све више пажње од стране криминолога и научника из других области посвећује изучавању серијских убистава. На самом почетку поставља се питање шта су то серијска убиства и ко се може сматрати серијским убицом. Велико интересовање од стране научника за изучавање овог облика вишеструких убистава довео је до тога да постоје многобројне дефиниције појма серијских убистава.

Међу криминолозима не постоји сагласност око појмовног одређења серијских убистава, односно не постоји једна општеприхваћена дефиниција. Приликом одређивања дефиниције серијских убистава бројна питања су се јавила као спорна и проблематична. Прво питање које се поставило јесте колики је број особа које убица треба лишити живота да би се радило о серијском убиству и серијском убици. Даље, поставило се питање који је то временски интервал у коме се убиства требају извршити да бисмо говорили о серијском убиству и који су то мотиви за извршење тако гнусног злочина.

Један од познатих научника из области криминологије, Џенкис, појмовно је одредио серијско убиство тако да се под серијским убиством подразумева противправно лишење живота четири особе (или више) у временском периоду од 72 часова. Супротно наведеној дефиницији, криминолог Диетз мишљења је да серијско убиство постоји у случају лишења живота најмање пет особа.⁴⁴ Поред ових дефиниција постоје међу теоретичарима и друга мишљења око броја лица која се морају јавити као жртве да би се могло говорити о серијском убиству.

Поред броја жртава, неслагања међу теоретичарима постоје и у погледу места извршења кривичних дела. Дилема се јавила око тога да ли убиства нужно морају бити извршена на истом месту или можемо говорити о серијским убиствима и када се убиства врше од стране једног лица на различитим местима. Криминолог Диетз је мишљења да серијска убиства морају бити извршена на различитим географским

---

⁴⁴ З. Ђурђевић., *op. cit.*, стр. 218.

подручјима. Насупрот Диетзу, Лајбман сматра да је потребно да се ради о истом географском подручју као месту извршења убиства.⁴⁵

3.4. Врсте серијских убиства (убица)

У стручној литератури постоје многобројне класификације, односно типологије серијских убиства и серијских убица. У наставку, изложићемо неке од најпознатијих и најчешће помињаних подела серијских убиства и серијских убица.

Подела серијских убиства (убица) Парк Диетз

Парк Диетз 1986. године, након детаљног проучавања и анализе серијских убица, извршио је своју класификацију серијских убица, те је серијске убице поделио на следећи начин:

1. Психопатски сексуални садисти
2. Чланови организованих криминалних банди
3. Тровачи и гушитељи
4. Психотичне убице
5. Политички мотивисане убице

Под психопатским сексуалним садистима подразумевао је оне убице које лишавају живота друге особе из задовољства. Карактеристика психопатских сексуалних садиста јесте њихово уживање у мучењу и nanoшењу патњи и болова жртви.

Чланови организованих криминалних банди представљају серијске убице које убијају из економских, територијалних или инструменталних побуда.

Тровачи и гушитељи злочине извршавају у здравственим установама, герентолошким центрима и сличним местима која су подобна да се убиство изврши гушењем или тровањем.

Код психотичних убица до извршења злочина долази услед болесног веровања у нешто што није истинито (делузије).

---

⁴⁵ Natasha. K. Bowen, *The perception and knowledge of serial and mass murder between officers at the Arlington police department and criminology criminal justice students at the University of Texas at Arlington, Masters of arts in criminology and criminal justice*, Arlington, 2007, стр. 3-4.

Политички мотивисане убице су убице чији је задатак да елиминишу одређене особе из политичких разлога. Ове убице су често повезане са одређеним терористичким организацијама.⁴⁶

Подела серијских убиства (убица) Роналд Холмс и Стефан Холмс

Следећа подела која ће бити изложена јесте подела коју су 1996. године извршили Роналд Холмс и Стефан Холмс. Они су серијске убице сврстали у две групе:

1. Организоване серијске убице
2. Дисорганизоване (неорганизоване) серијске убице

Прву групу представљају организоване серијске убице које детаљно и пажљиво припремају извршење убиства. Организоване серијске убице воде рачуна о томе да након извршеног злочина не остану докази који би их довели у везу са извршењем убиства. Организоване серијске убице воде уредан живот и најчешће су високо образовани, са добрим запослењем. Висок степен интелигенције омогућава им да до најситнијих детаља испланирају извршење убиства.⁴⁷

Дисорганизоване серијске убице често живе саме, без породице и често су у свом детињству доживеле неки облик насиља у породици. За разлику од организованих серијских убица, неорганизоване серијске убице имају низак ниво интелигенције. Углавном је реч о необразованим особама, које немају завршене високе школе. Живе неуредним животом, без одржавања хигијене. Не воде рачуна о томе да на месту извршења злочина не остане трагова и доказа, те због тога често бивају лако откривени. Поред тога, најчешће не планирају начин на који ће извршити убиство, већ то раде спонтано.

Подела серијских убиства (убица) Холмс и Де Бургер

Поред наведених подела, позната је и подела серијских убица коју су 1988. године креирали Холмс и Де Бургер. Полазна основа за ову типологију серијских убица јесу унутрашњи фактори (мотиви) који подстичу убице на извршење злочина и карактеристике жртве. Наиме, у оквиру ове поделе разликују се:

⁴⁶ С. Константиновић Вилић, *op. cit.*, стр. 107.

⁴⁷ D. Canter, L. Alison, E. Alison, N. Wentink, *The organized/disorganized typology of serial murder – Myth or Model?*, Psychology, Public Policy, and Law, number 3/2004, стр. 293-294.

1. Серијски убица – визионар
2. Серијски убица – мисионар
3. Серијски убица – хедониста
4. Серијски убица чији је циљ контрола жртве⁴⁸

Серијски убица визионар – карактеристика серијског убице визионара јесте да он лишава живота јасно одређену жртву. Критеријум по коме убица бира жртву може бити пол, раса, вероисповест итд. Убица најчешће поседује одређене психичке проблеме. Углавном се код убице јављају поремећаји опажања у виду агнозија, илузија и халуцинација, а који доводе до извршења злочина.⁴⁹ Опажање јесте психички процес који омогућава сазнавање о свету и дешавањима у организму и тиме доприноси адекватном расуђивању и доношењу правилних закључака.⁵⁰ У ситуацији када дође до поремећаја опажања, убица има погрешну перцепцију стварности, те убица почиње да умишља да чује гласове, да му се привиђају разне ствари или људи, а што може довести до извршења убиства.

Серијски убица мисионар – јесте убица који убија људе који припадају одређеној групи или који се баве одређеним занимањем, као што су нпр. хомосексуалци, избеглице итд. Убица мисионар у својој глави формира свој циљ, односно мисију, коју жели остварити. Мисионар на убиства гледа као на мисију коју треба извршити. Након извршеног убиства, мисионар сматра да је извршио своју мисију и на тај начин испунио свој задатак.

Серијски убица – хедониста може се поделити на следеће подврсте:

Убица из похоте – овај вид убице хедонисте карактерише сексуално узбуђење убице приликом извршења злочина. Убица ужива у патњама својих жртава, јер га то сексуално узбуђује.

Убица који убија због узбуђења – они врше убиства како би доживели неку врсту узбуђења. Сам чин гашења живота другог лица код њих ствара осећај сексуалног или другог узбуђења. Овај тип убица јесу садисти који желе да жртви пре него што је лише живота нанесу патњу и болове, јер их то чини задовољним.

Убице које убијају ради стицања имовинске користи – они извршавају убиства из економских разлога, односно како би стекли имовинску корист. Убице на извршење

---

⁴⁸ С. Константиновић Вилић, *op. cit.*, стр. 108-109.

⁴⁹ М. Vaughin, М. DeLisi, К. Beaver, М. Howard, *Multiple murder and criminal careers: A latent class analysis of multiple homicide offenders*, 2008., стр. 7.

⁵⁰ З. Ћирић, *Судска психијатрија*, Ниш, 2013, стр. 48.

злочина гледају као на свој посао, будући да им то доноси приходе. Они не уживају у извршењу убиства, већ на то гледају само као на посао. У ову подврсту можемо сврстати професионалне убице (атентаторе) који убијају за друге људе, а заузврат добијају одређену новчану надокнаду.

Убице које желе да контролишу жртву – ове убице желе да се осете супериорним у односу на жртву. Желе да осете моћ и доминантност, односно да успоставе потпуну контролу над жртвом.⁵¹

3.5. Помамна убиства

У криминолошкој литератури се као посебна врста вишеструких убиства наводе и помамна убиства. Помамна убиства могли бисмо одредити као лишење живота три или више лица на две или више локација у временском интервалу од неколико сати па до неколико дана, без тзв. периода емотивног мировања. Главна разлика помамних убиства у односу на серијска убиства јесте у томе што код серијских убиства постоји период емотивног мировања. Односно, код серијских убиства између злочина особа се понаша „нормално“, тј. између злочина постоји период хлађења.

---

⁵¹ Д. Димовски (1), *op. cit.*, стр. 128-130.

IV ЖЕНЕ УБИЦЕ

Када говоримо о убиствима, најчешће као извршиоца ових злочина подразумевамо учиниоца мушког пола. Међутим, истраживања су показала да се поред мушкараца у улози убица, неретко, јављају и особе женског пола. Имајући у виду наведено, ако за критеријум узмемо пол извршиоца убиства, убиства можемо класификовати на она која су извршена од стране мушкараца и она која су извршена од стране особа женског пола. Посебну пажњу криминолога и других научника који су се бавили питањем жена убица и истраживањима оваквих злочина, привукле су жене серијске убице, па тако данас постоје бројне типологије жена серијских убица. И када говоримо о серијским убицама, најчешће помислимо на мушке извршиоце, но многе жене су извршиле серијска убиства и то чак са огромним бројем жртава.

Убиства која врше жене, у многоме се разликују од убистава која врше убице мушкарци. Прва и основна разлика јесте у начину извршења кривичног дела. Уочено је да је *modus operandi* код мушкараца и жена различит. Приликом истраживања запажено је да серијске убице мушкарци чешће злочине извршавају на свиреп начин, односно мушкарци чешће желе да виде како жртва трпи болове и патњу пре коначног лишења живота. Са друге стране, жене убице чешће злочине извршавају на подмукао начин, као што су на пример убиства на спавању, убиство стављањем отрова у напитака и слично. Разлика постоји и у погледу средства извршења кривичних дела. Док мушкарци приликом извршења злочина често користе ватрена оружја (пиштоље, револвере, ловачке пушке, аутоматске пушке, митраљезе и друго оружје), жене серијске убице јако ретко употребљавају ватрена оружја као средство извршења, већ се чешће опредељују за друга средства која су подобна да се тело тешко повреди или здравље тешко наруши, као што су: секира, нож, отров... Као жртве жена убица најчешће се јављају особе старије животне доби, деца или особе које су њима блиске и које могу да савладају.

Криминолог Келехер, жене серијске убице поделио је у следеће групе:

1. Црна удовица
2. Анђео смрти
3. Сексуални предатори
4. Жене које убијају из освете и мржње

5. Жене које убијају ради стицања имовинске користи⁵²

Црне удовице – под појмом жена серијских убица такозваних „Црних удовица“ подразумевамо интелигентне, стрпљиве, веома манипулативне особе женског пола које лишавају живота чланове своје породице, своје супружнике, децу и друге њима блиске особе. Црне удовице су блиске са жртвама и са особама које их окружују, па управо из тог разлога у многим случајевима тешко долази до откривања извршиоца кривичног дела, некада то може потрајати и више године. *Modus operandi* код овог типа жена убица огледа се у томе да убиство најчешће врше гушењем, дављењем, разним отровним супстанцама, а у неким случајевима и употребом ватреног оружја. Црна удовица најчешће убија из користољубља, односно ради стицања имовинске користи. Други мотив који се јавља код ове врсте жена серијских убица јесте љубомора коју код њих изазива понашање њиховог партнера.

Сексуални предатори – ова врста жена серијских убица није тако честа. До сада је забележен само један случај овог типа жена серијских убица у Сједињеним Америчким Државама. Сексуални предатори представљају жене серијске убице које злочин извршавају у циљу сексуалног узбуђења. Сам чин злочина и лишавања живота жртве, код њих ствара осећај уживања и задовољства.

Анђео смрти – у ову групу жена серијских убица спадају жене које извршавају злочине тако што лишавају живота она лица о којима би требало да се брину и да их негују. Углавном се као извршиоци злочина јављају жене које су запослене у здравственим установама и герентолошким центрима. Имајући у виду да се као место извршења јављају болнице и старачки домови, где смрт није тако ретка појава, тешко долази до откривања трагова извршења ових злочина. До извршења злочина најчешће долази употребом отрова или гушењем. Карактеристично за овај тип убица јесте да убиство доживљавају и другима представљају као чин који је извршен из добрих намера, односно из милосрђа. Убице не сматрају да су извршењем убиства учиниле нешто лоше, већ напротив, сматрају да су учиниле добру ствар због које треба да буду поштоване од стране других људи. Чињеница да о убиству говоре другим људима може довести до тога да лако буду откривене, уз адекватан оперативни рад полиције, али ипак се дешава да велики број овог типа жена серијских убица остане неоткривен.

---

⁵² С. Константиновић Вилић, *op. cit.*, стр. 110-113.

Жене које убијају из освете и мржње – ова врста жена серијских убица убија тачно одређена лица, према којима осећа бес, љутњу и мржњу, јер сматра да су јој учинили неко зло, те убица врши освету тако што лишава живота особу која јој је то учинила и њој блиска лица.

Жене које убијају ради стицања имовинске користи – из самог назива ове групе серијских убица произилази да је реч о злочину који се извршава из финансијских разлога, односно ради стицања имовинске користи. Оно што разликује ову врсту жена серијских убица, од горе наведених, јесте то што у овом конкретном случају жена убица убија за неког другог, а од кога добија одговарајућу накнаду у виду новца или неке друге новчано валоризоване ствари.

Потребно је истаћи чињеницу да жене серијске убице злочине ретко извршавају самостално. Најчешће жене серијске убице злочин извршавају у саучесништву, било да је реч о саизвршиоцима, подстрекачима или помагачима. Саучесништво представља учешће више лица у извршењу кривичног дела. Да бисмо говорили о институту саучесништва, поред учешћа два или више лица, неопходно је да буду испуњена још два услова од којих је један објективне, а други субјективне природе. Услов објективне природе подразумева да саучесници предузимају радњу којом на било који начин, у било којој мери доприносе извршењу кривичног дела. Услов субјективне природе подразумева постојање свести код саучесника о заједничком делању усмереном ка извршењу кривичног дела.⁵³

Постоје четири врсте жена серијских убица које убиство врше у саучесништву. Прву групу жена серијских убица чине тимске серијске убице. Постоје различити тимови, те у зависности од састава тима разликујемо породични тим, мушко-женски тим и женски тим.

Такозвани породичан тим чине убице које потичу из једне породице. Међутим, није нужно да је реч о особама које се налазе у одређеним родбинским односима. Да бисмо говорили о породичној екипи, нужно је да њу чине особе које живе у истом домаћинству и понашају се као породица. Углавном је особа мушког пола доминантна у оваквој екипи.

Мушко – женска екипа жена серијских убица представља екипу коју најчешће чине особе које се налазе у емотивној вези, самим тим се добро познају и уз заједничку

---

⁵³ Д. Јовашевић, *Кривично право – општи део*, Београд, 2016, стр. 183.

сарадњу планирају извршење злочина, што доприноси да злочини некада и доста дужи временски период бивају неоткривени.

Женска екипа жена серијских убица, како из самог назива произилази, састоји се искључиво од особа женског пола. Дакле, реч је о женама које заједничким подухватима извршавају серијска убиства.

Другу групу жена серијских убица представљају жене серијске убице које болују од одређених менталних поремећаја. За ову групу жена серијских убица карактеристично је да болују од душевне болести, привремене душевне поремећености, заосталог душевног развоја или друге теже душевне поремећености. Најчешће нису у стању да схвате значај својих поступака због свог поремећеног душевног здравља. Код њих најчешће постоје поремећаји који им онемогућавају правилно расуђивање или доношење одлука.

Трећу групу жена серијских убица чине жене серијске убице код којих није могуће објаснити који су то мотиви који подстичу жене на тако гнусан злочин. Мотиви су унутрашњи фактори који подстичу, усмеравају и интегришу човекове активности.⁵⁴ Да бисмо говорили о женама серијским убицама које припадају овој групи, потребно је да код жене серијске убице није могуће објаснити шта је то што је подстакло жену да изврши злочин.

Последњу, четврту групу, чине случајеви који никада нису решени тзв. нерешени случајеви. Међу бројним истраживањима дошло се до података да убиства која врше „Анђели смрти“ и „Црне удовице“ у одређеним случајевима никада нису откривени. У многим случајевима припадници полиције нису успели да открију идентитет извршиоца злочина.

---

⁵⁴ З. Ћирић, Б. Димитријевић, *Основи судске психијатрије и судске психологије*, Ниш, 2009, стр. 55.

V СЛУЧАЈЕВИ ВИШЕСТРУКИХ УБИСТАВА

5.1. Случајеви вишеструких убистава на територији Републике Србије

Као што је већ поменуто, вишеструка убиства, нажалост, присутна су у не тако малом броју и у Републици Србији. Наиме, постоје многи случајеви вишеструких убиства из разних делова Републике Србије о којима се доста говорило и који су били доста медијски пропраћени у читавом свету. У наставку рада, издвојићемо неке од познатијих случајева вишеструких убиства која су се догодила на територији Републике Србије.

Први случај, који ћемо навести као пример вишеструког убиста на простору Републике Србије, догодио се у источном делу територије Републике Србије у селу Јабуковац, у близини Неготина, 2007. године. Наиме, 27. јула, 2007. године, око 17 часова, Никола Радосављевић из Јабуковца (39 година), ловачком пушком лишио је живота девет особа, а двоје тешко ранио. Никола Радосављевић у селу је био познат као миран, повучен човек, али било је познато и то да је имао психичких проблема због којих се лечио. Критичног дана, Никола Радосављевић вербално се сукобио са својом супругом, а потом је дошло до физичког обрачуна. Након што је претукао своју супругу, Никола Радосављевић скочио је у бунар и покушао да изврши самоубиство. Међутим, комшија који живи у близини спасио је Николу Радосављевића и пружио му неопходну помоћ. Након расанка са комшијом, Никола Радосављевић отишао је до своје куће, узео ловачку пушку и упутио се ка центру села. На путу ка центру села, Никола Радосављевић, пуцао је на сваког ко му се нашао на путу. Том приликом лишио је живота девет особа и двоје тешко ранио. Убица је пуцао на сваког ко би се случајно нашао у том тренутку на улици. Дакле, убица није имао тачно одређене жртве, већ је насумично убијао мештане села Јабуковац, који су се нашли у погрешно време на погрешном месту. Након хапшења од стране припадника Министарства унутрашњих послова, медији су преносили разне информације о томе шта је навело Николу Радосављевића да учини овако гнусан злочин и да пуца на сваког ко му се нађе на путу. Чланови породице убице изјавили су да је Никола имао психичких проблема и да је често умишљао да га неко прати и да жели да му напакости. Још једна од занимљивих информација која се могла чути у медијима, а при чињеници да је источни део Републике Србије познат по влашкој магији, јесте то да је убица био опчињен влашком

магијом. Говорило се о томе да је убица непосредно пре критичног догађаја често говорио да су га комшије омађијале, па неки као разлог извршења овог злочина наводе управо освету због тога. Ово је једно од највећих масовних убистава која су се догодила у нашој држави, имајући у виду број жртава. Против Николе Радосављевића вођен је кривични поступак пред тада Окружним судом у Неготину. Током поступка, након обављеног вештачења од стране вештака медицинске струке, установљено је да је убица у време извршења кривичног дела (*tempore criminis*) услед поремећаја душевног здравља био у неурачунљивом стању. Убица из Јабуковца данас се налази на психијатријском лечењу.

Следећи случај вишеструког убиства о коме ће бити речи, догодио се такође у селу Јабуковац, у близини Неготина. Тачније, злочин се догодио на салашу између села Јабуковац и села Вратна. Почетком августа 2019. године, на породичном имању, убијен је власник имања и његове три рођаке. Све жртве лишене су живота пројектилама који су испаљени из ватреног оружја. Тело мушке особе пронађено је на трактору, а тела три женске особе пронађена су у дворишту. Жртва овог вишеструког убиства била је породица која је важила за једну од имућнијих породица у селу. Одмах се претпоставило да је реч о убиству из користољубља, односно ради стицања противправне имовиснке користи. Приликом обављања увиђаја, претпоставило се да је злочин извршило лице које има искуства у руковању са ватреним оружјем, с обзиром на начин извршења кривичног дела. Чињеница да су мештани села били упознати са имовним стањем убијених, сузила је круг потенцијалних осумњичених лица. Након оперативног рада дошло се до сазнања да је Давор Пернић из Јабуковца учинио овај злочин. Касније током поступка, Давор Пернић признао је да је он извршилац злочина и показао је припадницима полиције где је закопао оружје којим је извршио овај злочин. Давор Пернић оружје је закопао на имању свог оца, где је пронађен читав арсенал оружја (шкорпион, ловачка пушка, пиштољ...). Међутим, након протеча одређеног временског периода, Давор Пернић изјавио је да није сам извршио кривично дело, већ да је све урадио у саучесништву са особом женског пола Мајом Бађикић, са којом је раније био у емотивној вези. Маја Бађикић негирала је да је повезана на било који начин са овим вишеструким убиством. Касније током кривичног поступка пронађени су материјални докази који су Мају Бађикић довели у вези са извршењем овог вишеструког убиства. Виши суд у Зајечару осудио је Давора Пернића на 36 година затвора, а Мају Бађикић на казну затвора у временском трајању од 40 година. Међутим,

у току писања овог рада, Апелациони суд у Нишу је као другостепени суд донео решење којим је усвојио жалбу одбране, укинуо пресуду Вишег суда у Зајечару и предмет вратио првостепеном суду на поновно суђење. Првостепена пресуда укинута је због битне повреде одредаба кривичног поступка и непотпуно утврђеног чињеничног стања.

За оба горе наведена случаја вишеструких убистава заједничко је место извршења кривичног дела. Село Јабуковац које се налази у близини општине Неготин, на удаљености од око 22,6 километара, јесте мало место које према попису из 2002. године броји око 1.800 становника. Тако мало место, а у временском периоду од 2007. године до 2019. године, бележи чак два случаја вишеструких убистава. Ово мало село које се налази на истоку Републике Србије, у Борском округу, постало је познато дилем Србије, али нажалост не по нечему лепом, већ по горе наведеним злочинима. Ово место може бити предмет криминолошких истраживања, а у вези криминогених фактора, односно чиниоца који доводе до овако тешког облика криминалитета у овом подручју.

Поменути случајеви издвојени су пре осталих, с обзиром на чињеницу да су злочини извршени у истом месту. У наставку, хронолошки биће представљени неки од случајева вишеструких убистава која су се догодила на територији Републике Србије у временском периоду од 2002. године па до данашњег дана.

2002. године у јужном делу Србије, тачније у граду Лесковцу, догодио се масакр који је узнемирио читаву Србију. Наиме, 27. јула 2002. године, Драган Чедић (32 године) из Лесковца, лишио је живота седам лица и четири тешко ранио. Убица је као средство извршења вишеструког убиства користио ватрено оружје, односно аутоматску пушку. Жртве овог злочина били су бивша супруга убице, чланови њене породице, као и њихови заједнички пријатељи. Као место извршења кривичног дела не јавља се само једно место, имајући у виду да је убица најпре у билијар клубу лишио живота једну особу и једну тешку ранио. Након тога, убица је аутомобилом дошао до породичне куће своје бивше супруге и том приликом лишио живота своју бившу супругу и још 4 особе, а једну тешко ранио. Потом убица одлази до куће тетке своје бивше супруге и лишава живота једну особу, а двоје лакше и теже рањава. Након извршења овако гнусног злочина, Драган Чедић извршио је самоубиство и његово тело је пронађено месец дана након извршења вишеструког убиства, у шуми која се налази у близини места злочина. Извршилац овог вишеструког убиства међу пријатељима и познаницима важио је за

повученог, вредног човека, који није важио за конфликтну личност. Међутим, од чланова његове породице могло се чути да је убица био психички нестабилна личност. Претпоставља се да је мотив извршења овог вишеструког убиства сукоб и нерашчишћени односи између убице и његове бивше супруге.

Наредне 2003. године, припадник Безбедносно информативне агенције (БИА), Владан Ровчанин (43 године), у просторијама Безбедносно информативне агенције у Нишу, употребом ватреног оружја и то аутоматске пушке (хеклер), убио је пет својих колега и троје ранио. Приликом доласка припадника полиције на лице места, убица се мирно предао. Током поступка који се водио пред тада Окружним судом у Нишу, установљено је да је убица био неурачунљив, те му је изречена мера безбедности обавезно психијатријско лечење и чување у здравственој установи. Убица је након протекла девет година од извршења злочина, пронађен мртав у затворској болници. Владимир Ровчанин је извршио самоубиство, тако што се обесио.

2013. година упамћена је по масакру који се догодио у Великој Иванчи код Младеновца. Овај масакр представља најмасовније убиство на територији Републике Србије. Љубиша Богдановић (60 година), 9. априла 2013. године, лишио је живота чак тринаест особа. Међу убијенима било је и једно дете од две године. Ова вест потресла је не само грађане Републике Србије, већ и читав свет. О овом вишеструком убиству извештавали су најпознатији медији у читавом свету. Критични догађај одиграо се тако што је убица око 4,30 ујутру у својој кући лишио живота своју мајку и сина, а затим је улазио у суседне куће и том приликом лишио живота једанаест особа. Наведено масовно убиство извршено је употребом ватреног оружја. Реакцијом припадника безбедносних снага убица је спречен да настави даље и да број жртава буде још већи. По доласку припадника полиције убица је покушао да изврши самоубиство, тако што је пуцао себи у главу. Од нанетих повреда преминуо је два дана касније. Отац убице извршио је самоубиство, те је убицу и његовог брата васпитао деда, који их је тукао сваки пут када би починили неку грешку. Љубиша Богдановић је за време рата у Хрватској 1991. године провео четири и по месеца на славонском ратишту. Од 1981. године имао је дозволу за ношење ватреног оружја. Након извршења овог злочина медији су пренели да је међу члановима породице убице било особа са различитим облицима душевних болести и да је Љубиша Богдановић у детињству био изложен злостављању.

2015. година обележена је масовним убиством у Мартоноши, у близини Кањиже. Дана 17. маја 2015. године, Раде Шефер ловачком пушком усмртио је шест лица. Раде Шефер (55 година) из Сенте, након синовљеве свадбе, убио је своју бившу супругу, таста, ташту, снају и њене родитеље. Дакле, укупно је убица лишио живота шест особа. У медијима је овај злочин назван „крвава свадба“. У сина који је критичном приликом био на месту извршења злочина није пуцао, као ни у младиног млађег брата. Овај крвави злочин прекинут је тако што је лице које је било присутно усмртило убицу. Убица је злочин учинио због лоших породичних односа. Наиме, убица није био задовољан избором супруге од стране свог сина, а сматрао је да је за његов избор одговорна његова мајка, односно бивша супруга убице.

2016. године, догодило се још једно масовно убиство на простору Републике Србије. У ноћи између 1. и 2. јула, око 1,40 часова, у селу Житиште, које се налази у близини Зрењанина, Синиша Златић (38 година), дошао је до сеоског кафића и из аутоматске пушке (калашњиков) испалио више хитаца. У том тренутку у кафићу се налазило много људи, с обзиром да је у току била манифестација „Пиле фест“. Приликом испаливања хитаца, убица је усмртио своју супругу и њеног пријатеља, који су се налазили у кафићу, а потом је наставио да пуца у друга лица. Критичном приликом убијено је пет особа, а двадесет две особе су рањене. Претпоставља се да је љубомора мотив који је довео до извршења овог вишеструког убиства. Нико од мештана села Житиште није ни до данашњег дана заборавио овај стравичан догађај. Многи и данас трпе последице проузроковане извршењем злочина.

Поред наведеног злочина у периоду 2020-2021 године забележен је и случај вишеструког убиства од стране организоване криминалне групе, која је у дужем временском периоду намамљивала жртве у викендицу која се налази у насељу Ритопек, у општини Гроцка, у Београду. Реч је о бруталним и свирепим убиствима. Оптужница је од стране Тужилаштва за организовани криминал подигнута против већег броја лица за која постоји оправдана сумња да су у саучесништву као припадници организоване криминалне групе, у којој је свако имао јасно одређен задатак, лишили живота већи број лица. Оптужница је потврђена решењем Вишег суда у Београду (посебно одељење за организовани криминал) и поступак је тренутно у фази главног претреса.

Нажалост и у 2021. години забележени су случајеви вишеструких убиства. Један од случајева вишеструког убиства догодио се 26. септембра у Алексинцу. Три лица пронађена су спаљена у атару села Моравац. Припадници Министарства унутрашњих

послова сумњају да су жртве отете, мучене, а потом и лишене живота. Реч је о породици доброг имовинског стања и претпоставља се да је мотив извршења злочина користољубље. По пријави нестанка ове трочлане породице, припадници полиције интензивно су трагали за несталим лицима и након шест дана пронашли су запаљен аутомобил породице за којом се трагало, а десет километара даље од аутомобила пронађена су тела страдале породице. Кривични поступак против осумњиченог за извршење овог кривичног дела је у току, пред нишким правосудним органима. До сада је одржано припремно рочиште и један главни претрес. На припремном рочишту странке су се изјасиле о предмету оптужбе, предлагале доказе и утврђена су чињенична и правна питања која ће бити предмет расправљања на главном претресу. На првом главном претресу саслушан је осумњичени који је изјавио да разуме шта му се оптужницом ставља на терет, да жели да се изјасни и да не признаје извршење кривичног дела које му се оптужницом Вишег јавног тужилаштва у Нишу ставља на терет. Окривљени је у потпуности негирао све наводе оптужнице и истакао да сматра да му неко све намешта. Окривљени није могао да се изјасни одакле ДНК трагови убијене на његовом пиштољу, који је пронађен у његовој кући приликом претреса, као ни одакле му новац који је пронађен закопан у његовом дворишту.

5.2. Случајеви вишеструких убистава ван територије Републике Србије

У свету су се догодила многа убиства која можемо окарактерисати као вишеструка убиства. Вишеструка убиства су извршавана на подручјима различитих држава. Вишеструка убиства која су се догодила у свету разликују се по начину, времену и месту извршења. Оно што је заједничко за сва вишеструка убиства која су се догодила јесте чињеница да су нечији животи, на жалост, заувек угашени. Без обзира на чињеницу како је правосудни систем неке државе одреаговао на извршење злочина, животи убијених људи никада нису повраћени. Имајући у виду велики број случајева вишеструких убиства који су се догодили ван граница Републике Србије, у овом делу представићемо вишеструка убиства која су довела до узнемирења јавности у читавом свету.

Први случај вишеструког убиства који ћемо представити, догодио се у ноћи 26-27 априла 1982. године. У конкретном случају, Ву Бум – кон је након краће вербалне расправе са својом ванбрачном партнерком отишао на посао. Одмах по доласку у једну

од полицијских испостава, имајући у виду да је исти био полицијски службеник, одао се конзумацији алкохолних пића. Нешто касније, истог дана, када је напустио просторије свог радног места, почео је да пуца на пролазнике у селу Торонгни. У поменутом селу, једној особи је нанео повреде дејством пројектила који је испалио из ватреног оружја које је носио са собом. Даље, у другом оближњем селу, лишио је живота три особе. Касније је ишао од једног до другог места и улазио у куће различитих људи, тако што се представљао као припадник полиције и лишавао је живота особе код којих је долазио. Након извршења овог гнусног злочина, убица се одлучио да себи одузме живот. На жалост, убица је усмртио чак 56 лица. Поред тога, великом броју жртава нанео је устрелне ране које су код њих изазвале лакше или теже последице. Касније су многи челници Министарства унутрашњих послова Јужне Кореје поднели оставке, док су одређени припадници полиције суспендовани или су покренути одређени поступци против њих због неадекватног обављања службене дужности.

Децембар месец 1989. године у Монреалу остао је упамћен по извршењу вишеструког убиства у коме су жртве биле особе лепшег пола. Наиме, 6. децембра 1989. године, Марк Лепин у просторијама Техничког факултета Универзитета у Монреалу, лишио је живота већи број особа. Критични догађај одиграо се тако што је убица одвојио особе мушког пола од особа женског пола и затим почео да пуца у женске особе. Након што је изашао из просторије у којој је убио више особа женског пола, кренуо је у потрагу за другим жртвама. Том приликом убио је још 8 особа. На крају, убица је извршио самоубиство. Укупно је Марк Лепин убио 14 особа женског пола и више њих ранио. Постоје мишљења да је овај злочин извршен услед мржње према особама женског пола. Бројни су чиниоци који се могу сматрати криминогеним факторима у конкретном случају, а који су подстакли убицу на извршење злочина. Неки од њих су поремећени породични односи, постојање озбиљних психичких поремећаја и многи други.

У периоду од 1972. године до 1978. године догодило се једно од монструозних серијских убиства. Реч је о серијском убици који је лишио живота 33 мушкараца, односно дечака. Овај серијски убица назван је „кловном серијским убицом“. До овог назива дошло је због тога што се често облачио као клоун и тиме забављао децу у комшилуку. „Клоун серијски убица“ намамљивао је дечаке у свој дом на различите начине и исте сексуално злостављао. Због сексуалног злостављања дечака, против

„кловна“ је вођен и судски поступак. Уследило је још пријава против овог серијског убице за сексуално злостављање од стране дечака. Прво убиство које је учинио овај серијски убица, догодило се 2. јануара 1972. године. Наведеног дана, серијски убица је видео дечака на аутобуској станици који чека аутобус и истом понудио да преспава код њега, с обзиром да аутобус који чека полази са станице тек наредног дана. Сутрадан ујутру „кловн“ је убио дечака, који је имао свега 15 година. Према речима убице, дечак је у рукама имао нож, те се уплашио и због тога је дечака убио. Касније је видео да је дечак само желео да припреми доручак. Убица је своју прву жртву сахранио у свом дворишту. Нешто касније, убица је отворио фирму, у којој је претежно запошљавао тинејџере. Убица је намамљивао како запослене, тако и друге младиће у своју кућу, сексуално их злостављао и потом убијао. Велики број дечака сахранио је у дворишту своје куће, док је неке бацио у реку. Како су постојале индиције да је „кловн“ повезан са нестанком одређених младића, у више наврата обављен је претрес његове куће. Када је серијски убица увидео да нема где и да ће бити откривен, признао је да је злостављао младиће и да их је серијски убијао. „Кловн“ је осуђен за убиство 33 дечака и изречена му је смртна казна. Може се закључити да је „кловн“ серијска убиства извршавао организовано, плански, уз осећање сексуалног задовољства.

Следећи случај који ће бити изложен, догадио се 1903. године у Мађарској. Особа женског пола, Вера Ренци, лишила је живота 305 особа. Као млада особа пошла је од куће и удала се за мушкарца који је био старији од ње. Убрзо је њен супруг нестао и тако се окончао њен први брак. Потом Вера Ренци ступа у нови брак, али након протека одређеног временског периода и њен други супружник нестаје. Касније је Вера Ренци имала још много бракова. Међутим, сви њени брачни партнери су нестали. Касније се испоставило да је Вера Ренци жена серијски убица која је због љубоморе убијала своје мужеве и љубавнике. Поред тога, одузела је живот и свом сину. Лешеви су се налазили у подруму њене куће. Вера Ренци је злочине извршавала употребом отрова.

Бони Паркер и Клајд Бароу чине мушко-женску екипу серијских убица. Бони (17 година) и Клајд (21 година), вршили су различита кривична дела на простору Америке, углавном су то биле крађе возила, пљачке продавница, банака, али и многа озбиљнија дела. Током свог живота убили су већи број особа, међу којима је било много припадника полиције. Пар је убијен 1934. године, док су се налазили у возилу које је било у покрету, употребом ватреног оружја од стране полицијских снага.

Познати су и случајеви серијских убиства где убица лишава живота друге искључиво у циљу стицања имовинске користи. Један овакав случај серијског убиства догодио се у Русији. Жена серијски убица, госпођа Попов, у временском интервалу од 1880. до 1909. године убијала је у циљу стицања финансијске добити. Ова жена серијски убица, убијала је супружнике жена које су јој за то давале накнаду у новцу. Углавном су се као наручиоци убиства јављале жене које су трпеле неки вид породичног насиља. Касније је ова жена серијски убица признала да је убила око 300 мушких особа. Углавном је убиства извршавала употребом отровних супстанци.

VI ЗАШТО ДОЛАЗИ ДО ИЗВРШЕЊА УБИСТВА?

Након извршења било ког облика убиства, примарно се у народу, медијима, органима гоњења и другима, поставља питање ЗАШТО???. Шта је то утицало на учиниоца убиства да донесе одлуку да изврши такав злочин и некоме одузме живот, као нешто највредније што свако од нас поседује. Одузети некоме живот, значи одузети му сва права која је имао на овом свету. Коју год казну изrekli учиниоцу злочина, живот убијеног лица не можемо повратити. Питање због чега је неко одлучио да одузме другом лицу живот, одувек се постављало и привлачило пажњу целокупне друштвене заједнице. Овом проблематиком бавили су се и истакнути мислиоци из античког доба. У том периоду највише су се истицали Платон и Аристотел. Нешто касније, у средњем веку, криминално понашање, а самим тим и извршење убистава, доводило се у везу са грехом. У новије време, било је, такође, пуно истакнутих мислиоца, који су се на неки посредан начин бавили истраживањима зашто људи врше убиства. Но, тек крајем 19. века, долази до развитка криминологије, а самим тим и криминалне етиологије, као посебног дела криминологије, који се бави искључиво питањем узрока (зашто?) вршења криминалних делатности, а самим тим и убистава. Док се кривично право бави изучавањем, тумачењем, систематизацијом појмова и начела позитивног кривичног законодавства, са изучавањем кривичних дела, криминологија као интердисциплинарна друштвена наука, доприноси спознаји појавних облика, трендова и узрока вршења кривичних дела.⁵⁵ Из наведеног, произилази закључак да су кривично право и криминологија повезане науке. Развојем криминологије дошло је и до појаве бројних и разноврсних теорија о узроцима криминалитета. Теорије које теже да објасне узроке

---

⁵⁵ З. Шепаровић, *Криминологија и социјална патологија (друго измењено издање)*, Загреб, 1987, стр. 25.

разних видова криминалитета, а самим тим и убистава, могу се класификовати на следећи начин:

1. Биолошке теорије
2. Психолошке теорије
3. Психопатолошке теорије
4. Социолошке теорије⁵⁶

Криминолошке теорије о узроцима криминалитета уопште, између осталог и убистава, бројне су и разноврсне, а понекада и међусобно противречне. Постојање великог броја различитих теорија и разноврсних мишљења, последица је комплексности објашњења криминалног понашања. Управо због сложености истраживања, зашто код људи долази до испољавања криминалног понашања, неопходно је располагати и користити се сазнањима не само из криминологије, већ и знањима из других научних области.⁵⁷

6.1. Биолошке теорије о убиствима

Пре него што кренемо са излагањем и објашњењем биолошких теорија о криминалитету (о убиствима), морамо поменути антрополошку теорију, која представља прву теорију и темељ за настанак теорија које припадају биолошком правцу. Оснивач антрополошке теорије јесте познати италијански лекар Чезаре Ломброзо. Чезаре Ломброзо сматра се оцем криминологије. Чезаре Ломброзо идејни је творац теорије о рођеном злочинцу. Због тога многи су га називали и оцем теорије о рођеном злочинцу. Он је своју теорију о рођеном злочинцу заснивао на односу између криминалног понашања и физичких (анатомских) карактеристика криминалаца. Чезаре Ломброзо, док је радио као војни лекар, а касније и затворски лекар, почео је развијати своју теорију. До идеје о рођеном злочинцу и повезивања физичких карактеристика са криминалним понашањем, дошао је испитивањем лобања хиљаде криминалаца. На основу истраживања, служећи се знањима из области медицине и искуством које је стекао приликом обављања свог позива, дошао је до следећих закључака:

---

⁵⁶ Ш. Вуковић, *op. cit.*, стр. 7.

⁵⁷ С. Константиновић Вилић, В. Николић Ристановић, М. Костић, *op. cit.*, 2009, стр. 262-263.

1. Криминално понашање настаје као вид атавизма, односно криминално понашање се јавља због телесних и друштвених карактеристика које су наслеђене од предака. Наслеђене физичке карактеристике, које указују на потенцијално испољавање криминалног понашања јесу: избочена вилица, абнормално велика или мала глава, велике уши, шпицаста глава, асиметричност лобање и тела... Ове физичке карактеристике, као што је раније већ и поменуто, називају се стигматима дегенерације. Чезаре Ломброзо је сматрао да уколико код једне особе постоје само неки од стигмата дегенерације, то може представљати индикатор за криминално понашање. Али, уколико је код једног лица присутан већи број физичких карактеристика, које по Чезару Ломброзу упућује на закључак да је реч о криминалцу, онда је засигурно да ће та особа испољити неки вид криминалног понашања.⁵⁸

2. Човек се рађа као злочинац. Чезаре Ломброзо је сматрао да постоје особе које су рођени да буду злочинци, сходно својим физичким карактеристикама које индикују потенцијално криминално понашање.

3. Криминална активност настаје као резултат органске дегенерације. Стога, узроци криминалних активности произилазе из антрополошких особина личности.

Чезаре Ломброзо је заступао став да једна особа мора имати најмање пет аномалија (стигмата дегенерације) да бисмо могли говорити о постојању рођеног злочинца. Више стигмата повећава опасност да то лице учини неки злочин. Чезаре Ломброзо је сматрао да различити стигмати дегенерације указују на опасност од извршења различитих облика криминалитета. На пример, за особе које врше кривична дела против полне слободе, карактеристичне су дуге уши, спљоштен нос, дуга брада, косе очи и спљоштена лобања. Учиниоце кривичних дела против имовине одликује покретљивост руку, немирне очи, ниско чело... Напоследку, Чезаре Ломброзо, истакао је да учиниоце кривичних дела против живота и тела одликује хладан поглед, нос који личи на кљун, дуга вилица и изражене јагодице.⁵⁹

Чезаре Ломброзо, поред рођеног злочинца, сматрао је да постоје још четири врсте злочинца и то: душевно болесни злочинци, злочинци из страсти, злочинци из навике и случајни злочинци.

Теорија коју је заступао Чезаре Ломброзо, била је веома популарна у тренутку када је настала. Након протекла одређеног временског периода, Ломброзова теорија

---

⁵⁸ М. Милутиновић, *op. cit.*, стр. 91.

⁵⁹ С. Kassel, *Physiognomy and genius*, The popular Science Monthly, 1991, стр. 158.

бивала је све мање прихваћена у научним круговима. Али, не можемо рећи да је теорија Чезара Ломброза у потпуности напуштена.

Телесна конституција и објашњење криминалитета (убиства)

На основу антрополошке теорије о криминалитету, настале су бројне биолошке теорије. Теорије које припадају биолошком правцу, заступају став да су човекове биолошке особине фактор који има криминолошки значај.⁶⁰ Прва теорија, која припада биолошком правцу, доводила је у везу телесну конституцију човека и криминално понашање. Психијатар Ернст Кречмер, пореклом из Немачке, написао је књигу под називом „Телесна грађа и карактер“. У својој књизи, Кречмер је покушао да повеже телесну грађу са особинама личности и душевним болестима. Кречмер је на основу испитивања и истраживања, разликовао следеће типове:

1. Атлетски тип
2. Лептозомни тип
3. Пикнички тип
4. Мешовити тип (комбиновани)⁶¹

Атлетски тип представља физички развијене, снажне и физички спремне особе. Најчешће се јављају као извршиоци кривичних дела против живота и тела и кривичних дела против полне слободе. Лептозомни типови, одликују се дужином, слабошћу, асоцијалним понашањем и они најчешће врше кривична дела против имовине (крађе, тешке крађе, преваре...). Пикнички тип су особе ниског раста, слабо развијене мускулатуре, углавном су социјални и веома друштвени. Најчешћи вид кривичних дела који врши овај тип јесу проневере. Мешовити (комбиновани) тип не јавља се често као вршилац кривичних дела. Међутим, када чини кривична дела, најчешће су то кривична дела против полне слободе.

Поред немачког психијатра Кречмера, када говоримо о телесној конституцији и криминалитету, морамо поменути Хутона. Хутон је истицао да делинквенти надмашују неделинквенте по телесној конституцији (висина, тежина, ширина...). Даље, поред наведених научника, у оквиру теорије која је повезивала телесну конституцију и криминалитет, ваља поменути и брачни пар Глук. Овај брачни пар написао је књигу

⁶⁰ С. Косановић, *Криминологија*, Београд, 2014, стр. 63.

⁶¹ С. Константиновић Вилић, В. Николић Ристановић, *Основи криминологије*, Ниш, 1992, стр. 79.

„Састав тела и преступништво малолетника“. На основу истраживања које су спровели, извели су закључак да 60% малолетних делинквената имају развијенију телесну грађу у односу на своје вршњаке који се не јављају као извршиоци противправних радњи.

Ендокринолошка теорија и објашњење криминалитета (убиства)

Ендокринолошка теорија доводи у везу функционисање жлезда са унутрашњим лучењем и испољавање криминалног понашања. Протагонисти ове теорије јесу Шлап и Смит. Они су написали књигу под називом „Нова криминологија“. У овој књизи изнели су своје тврдње да криминално понашање настаје услед поремећаја жлезда са унутрашњим лучењем код делинквената или услед одређених дефеката који се код њих јављају због поремећаја рада жлезда са унутрашњим лучењем код њихових биолошких мајки. Шлап и Смит доводе се у везу са Ломброзом и његовом теоријом о рођеном злочинцу. Шлап и Смит су довођени у везу са Ломброзом због тога што су особе које болују од ендокринолошких дефеката означавали рођеним злочинцима.⁶² Истицано је да је код убица карактеристично постојање поремећаја хипофизе, полних жлезда и надбубрежних жлезда.⁶³ Постоје и нека истраживања која су доводила у везу поремећаје хормона са криминалитетом од стране особа женског пола. Тако је Кетрин Далтон, на основу спроведеног истраживања, дошла до закључка да поремећаји хормона у периоду менструације код жена, могу се довести у везу са испољавањем криминалног понашања, а самим тим и убиства. Пре менструације, код жена се јавља предменструални синдром, услед чега долази до промена у понашању, које се манифестују у виду повећане агресивности, депресивних стања, нетрпељивости... Све наведено може представљати криминогене факторе, који могу утицати на извршење различитих облика кривичних дела, па чак и убиства. У истраживању које је спровела криминолошкиња Кетрин Далтон, дошла је до података да од 156 жена које се налазе на издржавању казне затвора, њих нешто мање од половине (46%), кривична дела су извршиле непосредно пре или после менструације.⁶⁴ На основу резултата до којих је дошла Кетрин Далтон и неки други научници, искусни браниоци у кривичним

---

⁶² К. Перовић, *Криминологија*, Никшић, 1998, стр. 92.

⁶³ W. Einstadter, S. Henry, *Criminological theory: an analysis of its underlying assumptions*, Oxford, 2006, стр. 88.

⁶⁴ C. Malmquist, *Homicide: a psychiatric perspective*, Arlington, 2006, стр. 76.

поступцима, који су вођени у Великој Британији и Сједињеним Америчким Државама, користили су предменструални синдром као разлог неурачунљивости.⁶⁵

Начин функционисања срца и објашњење криминалитета (убиства)

У криминологији постоји теорија која објашњава извршење кривичног дела убиства путем откуцаја срца. Наиме, постоје теоретичари, који су става да постоји узрочно последична веза између функционисања срца и испољавања криминалних активности. Тако је Рејн сматрао да је мали број откуцаја срца повезан са делинквентним понашањем. Мали број откуцаја срца везује се за неустрашивост. Мали број откуцаја срца, у вези са неустрашивошћу, може утицати на криминално понашање.⁶⁶

Абнормалност хромозома и објашњење криминалитета (убиства)

Још једна од биолошких теорија која има за циљ објашњавање узрока извршења криминалитета, јесте тзв. хромозомска теорија. Ова теорија заснива се на томе да поремећаји у хромозомима доводе до испољавања противправног понашања.⁶⁷ Код особа мушког пола, хромозоми се обележавају знаком XY, а полни хромозоми особа женског пола обележавају се XX. Неки од криминолога, заступали су став да повећани број хромозома утиче на извршење кривичних дела против полне слободе, али и кривичних дела против живота и тела.

Исхрана и објашњење криминалитета (убиства)

Одређени криминолози дошли су до идеје да исхрана може бити један од фактора који доприноси извршењу кривичних дела. Криминолог Мичел, становишта је да на испољавање криминалног понашања утиче мањак витамина, хипогликемија, повишен холестерол... Поред напред наведеног, Мајк Адамс је истраживањем дошао до закључка да су неухрањена деца временом бивала агресивнија и склона вршењу

---

⁶⁵ L. Siegel, *Criminology*, Wadsworth, 2009, стр. 147.

⁶⁶ A. Raine, *The Psychopathology of Crime: Criminal Behavior as a Clinical Disorder*, San Diego, 1993, стр. 166.

⁶⁷ М. Бошковић, *op. cit.*, стр. 73.

насилничког понашања. Мајк је истицао да правилна исхрана може превентивно деловати на спречавање вршења кривичних дела.⁶⁸

Наслеђивање криминалних диспозиција и објашњење криминалитета (убиства)

У криминолошкој литератури постоје мишљења да се криминално понашање јавља због наслеђивања криминалних диспозиција. Ова теорија подразумева истраживање да ли се у породицама делинквената раније јављало испољавање криминалитета. Потврдан одговор индикувао би да се криминалитет наслеђује у оквиру једне породице. Истраживања која се односе на наслеђивање криминалних диспозиција могу се сврстати у две групе. Прву групу чине истраживања криминалних породица, а другу групу чине истраживања криминалних близанаца.⁶⁹

Брачни пар Глук заступао је тезу да криминалци чешће потичу из породица у којима се већ јављало криминално понашање од појединих чланова те породице.⁷⁰ Постоје и многи други криминолози који су заступали став да се криминалитет наслеђује од својих предака.

Прво озбиљније истраживање криминалних породица спроведено је у оквиру породице Јуке. Ова породица имала је лошу репутацију и важила је за веома проблематичну породицу. Сматрано је да се девијантно понашање у оквиру ове породице преноси са колена на колена. Замерка истраживањима „криминалних породица“ јесте то да на чланове једне породице утичу и друге околности, као што су средина у којој чланови породице живе, друштво које их окружује, а не само „наслеђивање криминалног понашања“.

Друга група истраживања везана за наслеђивање криминалних диспозиција, тј. изучавање „криминалних близанаца“, била су прихватљивија научницима. Суштина овог истраживања јесте утврдити да ли се криминалитет учесталије појављује код обојице једнојајчаних близанаца у односу на двојајчане близанце, који немају исте гене. Истраживачи су сматрали да ако је испољавање криминалног понашања заступљеније код једнојајчаних у односу на двојајчане близанце, онда то потврђује узрочну везу између криминалитета и наслеђивања криминалних диспозиција. Највеће истраживање овог типа обављено је у Данској. У овом истраживању учествовало је 6.000 пара

⁶⁸ Д. Димовски (2), Етиолошке карактеристике убиства – биолошке теорије, *Зборник радова правног факултета у Нишу*, бр. 60/2012, стр. 8-9.

⁶⁹ С. Константиновић Вилић, В. Николић Ристановић, М. Костић, *op. cit.*, стр. 274.

⁷⁰ S. Titus Reid, *Crime and Criminology*, Florida, 2003, стр. 91.

близанаца. Но, истраживање „криминалних близанаца“, као и истраживање „криминалних породица“ није пружило доказе који би са разумним степеном уверења доказали да се криминално понашање наслеђује. Али, можемо рећи да су ове теорије свакако потврдиле да наслеђивање има утицаја на понашање.

6.2. Психолошке теорије о убиствима

Велико интересовање стручњака из области медицине, пре свега специјалиста психологије, утицало је на то да данас имамо велики број теорија о криминалитету (па и о убиствима) које припадају психолошком правцу. Постоје различите теорије које припадају психолошком правцу, али оно што је карактеристично за све психолошке теорије јесте то да се оне базирају на вези између психолошке структуре личности и криминалног делања.

Теорија интелигенције и објашњење криминалитета (убиства)

Творци теорије интелигенције заступају став да нижи интелектуални капацитет представља фактор који утиче на особу да се ода вршењу криминалитета. Из наведеног произилази да што је степен интелигенције мањи, то је већа могућност да дође до убиства, а и вршења других облика криминалног понашања. Инсуфицијенција интелигенције утиче на то да особе немају свест и не могу да схвате шта се сматра „нормалним“, друштвено прихватљивим понашањем, те управо због тога и чине противправна дела.⁷¹

Постоје многи стручњаци који су писали о узрочној вези између интелигенције и криминалитета. Идејни творац теорије интелигенције јесте професор Годар. Професор Годар је сматрао да је сваки човек ниже интелигенције потенцијални делинквент и да ниска интелигенција представља главни фактор који утиче на јављање делинквентног понашања. Занимљиво је да је професор Годар био става да се ниска интелигенција наслеђује, па је због тога предлагао стерилизацију ниско интелигентних особа, а у циљу превенције и сузбијања криминалитета.⁷² Поред тога, криминолог Зелени је истраживањем дошао до закључака да се особе са мањим степеном интелигенције

---

⁷¹ К. Перовић, *op. cit.*, стр. 106.

⁷² Д. Димовски (3), Етиолошке карактеристике убиства – психопатолошке и психолошке теорије, *Заштита људских и мањинских права у европском правном простору: тематски зборник радова*, бр. 1/2011, стр. 542.

чешће јављају као извршиоци кривичних дела. Своју тврдњу базирао је на резултату теста интелигенције, на коме се испоставило да криминалци имају слабије резултате у односу на „нормалне“ људе.⁷³

Постоје и они који су критички настројени када је у питању ова теорија. Критичари ове теорије сматрају да не постоји довољан број истраживања на овом пољу, као и да се тестови интелигенције више односе на писменост и општу културу, а не на интелектуалне (умне) способности. Иако се чини неспорним да нижи ниво интелигенције може утицати на делинквентно понашање, морамо имати у виду да постоје и случајеви убиства који су извршени од стране високообразованих, натпросечно интелигентних убица.

Теорија фрустрације и објашњење криминалитета (убиства)

Постоје мишљења криминолога да јављање фрустрације, код појединих особа, може довести до јављања криминалног понашања. Под фрустрацијом се са медицинског аспекта подразумева спречавање задовољења мотива. У ситуацији када људи нису у могућности да постигну одређени успех или су на неки други начин онемогућени да задовоље своје мотиве, код њих се јављају фрустрације. Они се тада налазе у тзв. фрустрационој ситуацији. У фрустрационој ситуацији, код људи се јавља осећање мање вредности, незадовољства, а самим тим нервозе и агресивности, док на неке немогућност задовољења мотива делује у правцу јачања своје упорности да мотиве задовоље. Дакле, људи су различито толерантни на јављање фрустрација.⁷⁴ Као што произилази из горе наведеног, фрустрација може изазвати позитивне и негативне последице. За криминологе, значајније су негативне последице фрустрације, као што су агресивност и анксиозност. Оваква стања представљају факторе који могу утицати на то да се особа ода вршењу насиља, а самим тим и криминалитета. Протагонисти који заступају теорију фрустрације, тврде да агресивност, која настаје у случају постојања фрустрације, представља узрок који утиче на јављање криминалитета.

---

⁷³ G. Melville, K. Morgan, G. Norris, Z. Walkington, *Theories of crime*, New York, 2006, стр. 57.

⁷⁴ З. Ћирић, *op. cit.*, стр. 138-139.

Теорија контроле и објашњење криминалитета (убиства)

Теорија контроле настала је коришћењем одређених тестова, који имају за циљ процену психопатолошке структуре личности. Заступници ове теорије истичу да се криминално понашање испољава јер потенцијални криминалци нису у могућности да исконтролишу своје понашање. Мегарге, који је користио ММПИ тестове за процену психопатолошке структуре појединаца, разликовао је контролисане особе и неконтролисане особе. Контролисане особе располажу способностима које им омогућавају да успоставе контролу над својим понашањем, па чак и када се код њих јаве осећања као што су љутња, бес, разочарење. Контролисане особе способне су да своја осећања потисну и не испоље агресивност, иако су можда нечим испровоцирани. Са друге стране, неконтролисане особе нису способне да свој бес, љутњу и слична стања исконтролишу, већ реагују веома бурно, насилнички, те на тај начин долази до извршења различитих облика кривичних дела, па чак и најтежих, као што је убиство. Већа је могућност да у улози извршиоца кривичних дела нађу неконтролисане особе, али то не значи да се као извршиоци кривичних дела не јављају и контролисане особе.

Поред Мегаргеа, оваква истраживања спроводили су и други криминолози. Критичари Мегаргеа истицали су да се ММПИ тестови не могу сматрати ваљаним и да је потребно много више истраживања да би се овој теорији могла поклонити вера.

Ханс Ајзенкова теорија и објашњење криминалитета (убиства)

Психолог, пореклом из Велике Британије, Ханс Ајзенк, сматрао је да криминално понашање настаје под дејством биолошких и социјалних фактора, доводећи их у везу са развијањем личности. Ханс Ајзенк заступао је став да понашање особа зависи од интерних и екстерних фактора који утичу на понашање. Сматрао је да на јављање криминалитета утичу и наслеђене карактеристике личности, али и средина у којој особа живи. Сходно напред наведеном, у ситуацији када постоји негативно деловање средине на појединца, уз истовремено присуство наслеђених генетских криминалних карактеристика, постоји велика опасност да се таква особа ода криминалним активностима. Ханс Ајзенк је разликовао следеће типове личности:

1. Затворени тип
2. Отворени тип
3. Нестабилни тип

4. Психотични тип

Затворени тип представља особе које одликује смиреност и повученост. Насупрот затвореном типу, отворени тип чине људи који су социјално активни, друштвени, веома комуникативни. Нестабилном типу припадају особе које су депресивне, анксиозне, напете и емотивне. Психотичне особе имају честе, нагле, непромишљене реакције, нису друштвене, потпуно су асоцијалне јер немају потребу да ступају у контакт са другим члановима друштвене заједнице, па чак и антисоцијалне.

Имајући у виду описане особине типова личности, криминално понашање јавља се у најмањој мери код затворених типова личности, док је заступљеније код нестабилног типа и отвореног типа. Криминално понашање најзаступљеније је код особа са карактеристикама личности које припадају психотичном типу. Психотични тип најчешће испољава агресивно понашање, те највећа опасност од извршења убиства прети управо од овог типа.

Психоаналитичка теорија Сигмунда Фројда и објашњење криминалитета (убиства)

Још једна теорија која припада психолошком правцу, која може послужити за објашњење криминалитета уопште, а самим тим и убиства, јесте психоаналитичка теорија психијатра, пореклом из Аустрије, Сигмунда Фројда. Сигмунд Фројд није се директно бавио питањима криминалног понашања, већ је изучавао агресивно понашање уопштено. Но, његов утицај на развој криминологије, заиста јесте велики. Од Фројдових схватања, за криминолошку науку најзначајнија су следећа:

1. Учење о несвесном и нагонском код човека
2. Разликовање три система психичке личности
3. Злочинци који извршавају злочине због осећаја кривице
4. Теорије симболизма⁷⁵

Сигмунд Фројд је сматрао да велики део човекових активности потиче из несвесног дела човека. Фројд је тврдио да се различита психичка дешавања збивају у несвесном делу човека, а која утичу на свесни живот појединца. Фројд је био мишљења

---

⁷⁵ В. Николић Ристановић, С. Константининовић Вилић, *Криминологија – четврто измењено и допуњено издање*, Београд, 2018, стр. 282.

да поред нагона живота, постоји и нагон смрти. Ако је нагон смрти јачи од нагона живота, то може резултирати убиством или самоубиством.

Сигмунд Фројд је поделио структуру психичке личности на ид, его и суперего. Ид представља средиште личности у коме се налазе нагони који су наслеђени.⁷⁶ Ид постоји од тренутка рођења особе и траје до престанка живота. Ид представља резервоар нагона. Развојем личности формира се его. Ид путем ега тежи да задовољи своје нагоне. Его на неки начин представља повезивање ида са светом који нас окружује.⁷⁷

Уколико особа прихвати правила друштвене заједнице и моралне норме друштва, развија се суперего. Суперего осликава савест једне особе, којим личност прихвата друштвене вредности. Уколико се суперего не развије на правилан начин, не можемо очекивати да особа уважава и поштује законске и моралне норме. Дакле, произилази да неправилан развитак суперега може довести до испољавања девијантног понашања.

Једно занимљиво и дискутабилно размишљање Сигмунда Фројда јесте размишљање које се односи на то да одређени злочинци врше злочине због тога што осећају одређену кривицу. Наиме, Фројд је истакао да злочинци врше кривична дела како би се ослободили осећаја кривице, који код њих постоји. Сматрао је Фројд да извршење злочина, овакве злочинце, ослобађа стања осећаја кривице. Казна која уследи након извршеног кривичног дела, код злочинаца доводи до осећаја задовољства, јер су се лишили непријатног субјективног осећаја кривице, који их је мучио. Сигмунд Фројд је сматрао да кривица није последица злочина, већ је злочин последица осећаја кривице.⁷⁸ Иако се Сигмунд Фројд није бавио истраживањем групације људи који су учинили убиства, ова теорија може послужити и за објашњење појединих убиства.

Теорија симболизма говори о томе да одређене ствари или персоне могу имати симболичку вредност за убицу. Нпр. уколико је убица у свађи са особом која има рођеног брата или сестру, он може лишити живота брата или сестру особе са којом је у свађи, уместо те особе коју је хтео повредити.

---

⁷⁶ L. Knafla, *Crime, punishment, and reform in Europe*, Westport, 2003, стр. 154.

⁷⁷ B. Engler, *Personality theories*, Boston, 2009, стр. 47.

⁷⁸ J. Costello, *The pale criminal; psychoanalytic perspectives*, London, стр. 15.

6.3. Психопатолошке теорије о убиствима

Последња теорија о којој ћемо говорити, а која је покушала да објасни узроке који доводе до вршења криминалитета, припада психопатолошком правцу. Психопатолошка теорија је настала у 19. веку када су стручњаци из области медицине покушали да криминално понашање повежу са душевним поремећајима, који по њиховом мишљењу могу бити узрок криминалних активности.

Заступници ове теорије заступали су став да се криминалитет јавља као последица менталних поремећаја. Међутим, у пракси се показало да постоје многи злочини који су извршени од стране „нормалних“, душевно здравих особа. Нека од спроведених истраживања указала су на то да је већи број учиниоца кривичних дела без душевних поремећаја.

Но, то не значи да се душевни поремећаји не могу јавити као фактори који доприносе извршењу кривичних дела у неким случајевима. Постоје и бројна истраживања која говоре у прилог томе. Једно од таквих истраживања јесте истраживање које је спровео редовни професор Правног факултета Универзитета у Нишу и Медицинског факултета Универзитета у Нишу, стални судски вештак за област неуропсихијатрије, који је у периоду од 1993. до 1998. године обавио истраживање над учиниоцима кривичних дела и установио да је параноидна форма болести присутна код 75% учиниоца кривичних дела против живота и тела.⁷⁹

---

⁷⁹ З. Ћирић, Б. Димитријевић, *op. cit.*, стр. 87.

VII ФАКТОРИ КОЈИ УТИЧУ НА ЈАВЉАЊЕ КРИМИНАЛИТЕТА (УБИСТВА)

Фактори, односно чиниоци, који утичу на испољавање криминалног понашања, а самим тим који могу довести и до вршења убиства, називају се криминогеним факторима. Постоје различите дефиниције криминогених фактора, али можемо рећи да криминогени фактори представљају чиниоце (субјективне и објективне природе) који доприносе јављању и испољавању вршења кривичних дела (криминалног понашања). Криминогени фактори делују у правцу „стварања“ криминалитета, па се у стручним и научним радовима може наићи на термин криминогенеза, који заправо указује на то да криминогени фактори утичу на јављање криминалитета.

Како постоје различите дефиниције криминогених фактора, тако постоје и разнолике поделе ових фактора. На пример, Зелиг и Садерланд су криминогене факторе поделили на историјске и ситуационе криминогене факторе. Историјски криминогени фактори јесу чиниоци који своје дејство испољавају у периоду развијања структуре личности. Насупрот њима, ситуациони криминогени фактори делују у тренутку криминалног понашања.

Најзаступљенија, а уједно и најприхватљивија класификација криминогених фактора међу криминолозима јесте класификација чији је творац Габријел Тард, а који је факторе који утичу на јављање криминалитета сврстао у две групе. У прву групу спадају спољашњи (егзогени) фактори, а у другу групу унутрашњи (ендогени) фактори. Спољашњи криминогени фактори (егзогени) јесу, како сама реч каже, фактори који делују споља, односно из средине која окружује појединца. *Vice versa*, унутрашњи (ендогени) фактори јесу фактори који делују из унутрашњости саме личности. Најчешће до криминалног понашања и вршења кривичних дела доводи збирно дејство спољашњих и унутрашњих фактора.⁸⁰

С обзиром на јачину и начин деловања и доприноса криминогених фактора на испољавање криминалних активности, могу се поделити на узроке, услове и поводе. Узроци се дефинишу као најзначајнији и одлучујући криминогени фактори, који у конкретном случају иницирају криминално понашање.⁸¹ Узроци јесу промене које утичу на стварање друге промене, а које, пак, утичу на стварање треће промене итд. Услови се дефинишу као фактори који омогућавају и поспешују јављање криминалних

⁸⁰ С. Константиновић Вилић, В. Николић Ристановић, М. Костић, *op. cit.*, стр. 337-339.

⁸¹ Д. Димовски (4), Карактер, темперамент и менталне девијације као фактори извршења убиства у југоисточној србији, *Научни скуп са међународним учешћем „Право и друштвена стварност“ Правни факултет Приштина – Косовска Митровица*, бр. св. 1/2014, стр. 385.

активности. Услови имају одређени допринос у јављању криминалитета, јер олакшавају да до њега дође. Дакле, услови не изазивају криминално понашање, али, ипак, доприносе његовом настанку (слаба превентива против вршења кривичних дела, негативно дејство друштвених мрежа и телевизијских емисија...). Поводи су спољни фактори који се односе на ситуацију извршења кривичног дела, а који утичу на стварање одлуке за предузимање криминалног понашања (подстрекавање, помагање, уцене, провоцирање...).

Не можемо говорити о стриктној подели неких фактора на узроке, услове или поводе, нити се може направити нека строга спецификација узрока, услова и повода, зато што се неки фактори у једној ситуацији могу јавити као узроци криминалних активности, док у другој могу представљати услове који су олакшавали да дође до криминалног понашања. На пример, конзумирање психоактивних супстанци у неким случајевима може бити узрок криминалних активности, јер одређено лице кривично дело може учинити управо због конзумације опојних дрога. Док у неким случајевима конзумирање психоактивних супстанци може представљати услов који је омогућио да дође до извршења кривичног дела, јер одавање наркоманији може имати за последицу нарушене породичне односе, проблеме на послу, проблеме у међуљудским односима итд., а све ово може имати карактер узрока криминалитета. У наставку биће изложени неки од најзначајнијих спољашњих (егзогених) и унутрашњих (ендогених) фактора, који утичу на јављање криминалитета (убиства).

7.1. Спољашњи (егзогени) криминогени фактори

7.1.1. Утицај средстава јавног информисања на убиства

У савременом свету постоји велики број друштвених мрежа и различитих средстава јавног информисања, који имају утицај на живот и понашање људи, а поготово младих људи, који тек треба да граде свој животни пут и код којих још увек нису искристалисане друштвене норме и вредности. Врсте средстава јавног информисања разликовале су се у различитим добима развоја друштвене заједнице. Са развојем друштвене заједнице и модерних технологија, долазило је и до повећаног броја и врста средстава јавног информисања (новине, радио, телевизија, друштвене мреже итд.). Утицај средстава јавног информисања треба имати позитивно деловање на

друштво, тако да кроз различите садржаје (образовног, културног, спортског и другог карактера) људи стичу сазнања и информације којима до тада нису располагали и на тај начин обогаћују своје знање и стичу праве вредности. Међутим, у савременом свету постоје многобројна средства јавног информисања која емитују емисије чији садржај може негативно утицати на младе особе, па се чак може јавити и као криминогени фактор, односно као фактор који утиче на јављање криминалитета, чак и вршења најтежих облика криминалитета, као што су кривична дела против живота и тела.

На понашање људи, првенствено мислимо на младе особе које су сугестибилније, утичу различити чиниоци, а свакако медији имају велики утицај на понашање младих. Гледањем садржаја са приказивањем убистава, туча и других видова насиља и идеализовањем девијантних понашања и криминалаца, младе особе почињу да се идентификују са криминалцима и да се понашају као њихови „хероји“. Често се у медијима на сензационалан начин извештава о томе да је одређено лице или одређени криминални клан, убио неког, а то такође може негативно утицати на формирање мишљења код младих. У последње време, на нашим просторима, све је више сниманих филмова и серија са елементима насиља и приказивањем најсвирепијих убистава, где су главне улоге и јунаци, криминалци и убице. Изложеност младих оваквим сценама може код њих створити осећај да насилни поступци представљају друштвено прихватљиво понашање. Постоје и многи документарци који препричавају и врше реконструкцију одређених злочина, поготово убистава. Овакве емисије дају идеју младима на који начин кривично дело извршити и на који начин прикрити трагове извршења кривичног дела. Поред тога, жртве злочина које посматрају на телевизијским емисијама реконструкцију догађаја у којима су учествовале, код њих може довести до секундарне виктимизације и враћања слике трауматичног искуства које су преживеле.

Постоје истраживања и интервјуи који су обављени са младим особама у којима млади наводе да су, гледајући филмове са криминалним сценама, стекли знање, умеће и вештину за извршење кривичних дела, као и на који начин да преваре органе гоњења.⁸²

Нису проблем само филмови и серије у којима се приказују сцене насиља, већ поред филмова постоје и други телевизијски садржаји у којима се приказују сцене насиља. Нажалост, у последње време на телевизијским каналима, све је више ријалити програма, у коме се приказују разни облици девијантних понашања, а врло често и разне сцене испољавања физичког и психичког насиља. На овај начин медији не утичу

---

⁸² М. Милутиновић, *op.cit.*, стр. 354.

на младе онако како би требало да утичу (едукација, промовисање културе, спорта, здравог живота...), већ делују у правцу подстицања младих на девијантно понашање.⁸³

Поред телевизијских емисија, које имају најзначајнији утицај од свих средстава јавног информисања, криминогени значај могу имати и штампани медији (новине), као и радио станице, које сензационализују криминалне активности и убице. Њихов је значај, као криминогених фактора, мањи од телевизијских садржаја, јер код њих не постоји визуелни ефекат, а и у доба експанзије модерних технологија све је мања слушаност радија и читања новинарских текстова.⁸⁴

Оскудна су истраживања о узрочној вези између средстава масовних комуникација и убистава. Први који је спровео једно овакво истраживање јесте Андисон. Андисон је био става да се не може са извесношћу закључити да ли до убистава долази услед негативних телевизијских емисија. Након спроведеног истраживања од стране Андисона и други научници одважили су се да се баве истраживањима на овом пољу. Тако је стручњак из области социологије Филипс доводио у везу медије са убиствима и самоубиствима. Филипс је дошао до резултата да већа гледаност садржаја са убиствима и самоубиствима доводи до повећања оваквих трагедија у стварном животу.⁸⁵

Брендан Сентервал, професор са Универзитета у Вашингтону, вршећи истраживања у погледу стопе убистава у Северној Америци, закључио је да се стопа убистава у Северној Америци удвостручила од тренутка повећане употребе телевизије. Такође, истраживањем стопе убистава у Јужној Америци, професор Брендан Сентервал дошао је до истих резултата. У временском периоду до 1975. године, када је телевизија била недозвољена у Латинској Америци, стопа убистава опала је за 7%. Након дозволе за коришћење телевизије, стопа убистава се повећала за 130%.⁸⁶

Како средства јавног информисања не би представљала потенцијалне чиниоце који могу довести до испољавања криминалних активности и других облика девијантног понашања, неопходно је да медији поступају у складу са позитивним законским прописима који уређују ову област. Поред тога, веома је важно и то треба

---

⁸³ А. Квастек, Медији, криминалитет и млади, *Crimen: Часопис за кривичне науке = Jurnal for criminal justice*, бр. 2/2019, стр. 178.

⁸⁴ С. Константиновић Вилић, В. Николић Ристановић, М. Костић, *op. cit.*, стр. 375.

⁸⁵ G. Douglas, *Media Violence and Children: A Complete Guide for Parents and Professionals*, Westport, 2003, стр. 48.

⁸⁶ M. Barry, *Visual Intelligence: Perception, Image, and Manipulation in Visual Communication*, Albany, 1997, стр. 319.

посебно нагласити да родитељи морају бити упућени и знати шта њихова деца гледају на телевизијским програмима.

7.1.2. Породица и убиства

Породица представља један од најзначајнијих фактора у васпитању, образовању и формирању личности младих људи. Постоје два типа породице. Први тип породице јесте породица у којој су односи између њених чланова складни и која се одликује међусобним разумевањем, поверењем, подршком и добром комуникацијом. Насупрот овом типу, постоје породице у којима су међуљудски односи нарушени и у којима влада непријатна атмосфера, у којој је често присутно и испољавање насилничког понашања (физичко, психичко, сексуално...).

Породица представља један од најзначајнијих фактора који утиче на понашање, јер деца у породици уче понашање, прихватају моралне и друштвене вредности и формирају своју личност. Нажалост, темпо живота којим живимо, врло често родитељима не дозвољава да довољно времена посвете својој деци и њиховом васпитању. На овај начин деца остају препуштена сама себи, без потребне родитељске љубави и бриге.

Криминогени фактори који доприносе јављању агресивног понашања и вршењу кривичних дела, од оних багателних кривичних дела (као што су ситне крађе, утаје, преваре, увреде, лаке телесне повреде), па све до најтежих и друштвено најопаснијих кривичних дела (убиства, силовања, тешке телесне повреде, разбојништва, разбојничке крађе), јесу дефицијентне и деградиране породице.

Деградирана породица представља породицу у којој су нарушени међуљудски односи, који могу негативно утицати на социјализацију деце, а самим тим могу иницирати девијантно понашање деце која потичу из таквих породица. Поред деградиране породице, која има огроман утицај на појаву криминалитета код деце, као фактор који доводи до криминалних активности младих треба поменути и дефицијентне породице. Дефицијентне породице јесу непотпуне породице, односно породице у којима дете одраста уз једног родитеља.⁸⁷

---

⁸⁷ Д. Димовски (5), Породица као фактор крвних деликата, *Породица у лавиринту породичног насиља*, 2013, стр. 111.

Породица се не јавља као криминогени фактор само у виду деградираних и дефицијентних породица. Наиме, на јављање криминалитета код младих може утицати и девијантно понашање њихових родитеља, као што су прекомерна конзумација алкохолних пића, конзумирање психоактивних супстанци итд. Ако су родитељи вршиоци кривичних дела, постоји велика вероватноћа да и њихова деца крену њиховим стопама. Деца уче од својих родитеља, те самим тим почињу и они да врше кривична дела. За ову појаву употребљава се термин криминогено породично огњиште.⁸⁸

Постоје многа истраживања која су се бавила породицом и породичним односима као факторима који доводе до агресивности и агресивног понашања. 1995. године, у истраживању које су спровели Кенан и Шо констатовано је да до агресивног понашања деце долази услед вршења кривичних дела од стране њихових родитеља. Такође, Хардеган и Фарингтон су закључили да млади који врше кривична дела имају родитеље са криминалном прошлошћу или родитеље који се још увек баве криминалним активностима. Иако ова истраживања не говоре директно о вези између породичних односа и убистава, већ о утицају породице на криминалитет уопште, може се извести закључак да породица и породични односи могу утицати и на вршење убистава.

Истраживање које је спроведено на територији југоисточне Србије од стране редовног професора Правног факултета Универзитета у Нишу, Дарка Димовског, показало је занимљиве податке. Приликом истраживања обављено је испитивање 55 случајева. Истраживањем се дошло до тога да су 28 убица потицале из потпуних породица у којима су постојали добри и складни односи. 13 убица је потицало из потпуних породица, али у којим породицама су били нарушени међуљудски односи. 11 убица је потицало из дефицијентних породица (било да је реч о смрти једног родитеља или разводу). За три испитаних случајева није се дошло до података.⁸⁹

---

⁸⁸ Ibid., стр. 112.

⁸⁹ Д. Димовски (7), *Убиства у југоисточној Србији*, Ниш, 2014, стр. 151.

7.1.3. Школа/образовање и убиства

Школа као образовно – васпитна установа, представља изузетно битан фактор који утиче на формирање личности младих. Школа, њен наставни и ваннаставни кадар, треба младима да створе свест о правим вредностима друштвене заједнице. Поред породице која наравно има огроман утицај на васпитање, образовање и формирање личности појединаца, школа исто тако може имати пресудан утицај на формирање мишљења код младих, развијање моралних вредности и уопште на социјализацију.

У школским установама стичу се основни предуслови за интеграцију у друштвену заједницу и школа игра веома важну улогу у развоју личности свих младих особа, које тек треба да се формирају и да граде свој животни пут.⁹⁰

Међутим, нажалост, често се дешава да школска установа због лоших наставних планова и програма, тешког прилагођавања деце у школску средину, лошег и неадекватног односа између наставника и ученика, неких задатака којима појединци нису у могућности да пруже одговор, може довести до стварања одбојности деце према школи. Одбојност према школи утиче на лоше оцене, незадовољство, неразвијање радних навика и одговорности код младих, бежање из школе, а самим тим и на лоше односе деце са члановима своје породице. Све напред наведено утиче на јављање криминалног и делинквентног понашања.

Уместо да млади проводе време у школи, срећни и задовољни, да стичу нова знања, пријатеље и да повећавају ниво свог образовања, услед лоше школске атмосфере опредељују се да време проводе ван школе, односно на улици. Провођење времена на улици често доводи до разних искушења, као што су употреба алкохолних пића, конзумација психоактивних супстанци, физички обрачуни итд.

Лоша адаптација у школској средини и недостаци у остваривању циљева образовања, стицању радних, културних и других навика, могу се повезати са испољавањем друштвено неприхватљивог понашања.

Криминолошка истраживања утврдила су да се као учиниоци кривичних дела (самим тим и убиства) најчешће јављају особе са ниским нивоом образовања. Ниво образовања убица био је предмет истраживања криминолога са наших простора. Тако је криминолог Пешић у временском периоду од 1960. до 1964. године испитивањем

---

⁹⁰ М. Миуца, Породица, школа, групе вршњака и криминалитет, *Гласник Адвокатске коморе Војводине*, бр. 1/2012, стр. 66.

контролне групе од 3.337 убица (животне доби преко 18 година) утврдио да је ниво образовања убица на врло ниском нивоу. Пешић је дошао до резултата да је око 70% убица било неписмено или је завршило 4 разреда основне школе.⁹¹ Дакле, криминалитет и образовање су у негативном међусобном односу. Што је образовање ниже, већа је стопа криминалитета. Међутим, код одређених кривичних дела као што су злоупотреба службеног положаја, злоупотреба положаја одговорног лица, трговина утицајем, проневера..., као учиниоци се јављају особе са високим образовањем.

Према истраживању Буша, стручњака из области криминологије, малолетни извршиоци убистава имали су различите проблеме у току школовања. Такође, Мајерс је истраживајући дошао до резултата да су од 25 убица малолетне доби, њих 76% имали проблеме са учењем, као и да је 86% малолетних убица понављало барем један разред.⁹²

Професор Дарко Димовски је приликом истраживања степена образовања убица на територији југоисточне Србије дошао до закључка да је највећи број убица са ове територије имао завршену средњу школу или основну школу. Са друге стране, од испитаних случајева само троје убица је имало завршен факултет или вишу школу.⁹³

Да би школа остварила своју позитивну функцију, која се огледа у васпитању, образовању, социјализацији, едукацији и формирању личности младих, неопходно је да школски планови и програми буду припремљени темељно, на одговарајући начин, да градиво и школске обавезе буду прилагођене узрасту ђака, да постоји добар однос између наставног кадра и ученика, да се подстиче међусобно дружење ученика, развијање креативних идеја, формирање различитих забавних и спортских активности. Веома је битан однос између наставника и ученика, јер наставници често бивају у ситуацији да пре родитеља уоче како позитивне, тако и негативне промене у понашању код ученика.⁹⁴

Поред наставног кадра, битно је да у школама постоје стручњаци из области психологије и педагогије, који поседују потребна знања, умеће и вештину и који се морају укључити у сваком појединачном случају када постоји било каква индиција која указује на одступање од друштвено прихватљивог понашања.

---

⁹¹ М. Костић, *Деца убице – докторска дисертација*, Ниш, 2000, стр. 152.

⁹² R. Heckel, D. Shumaker, *Children who murder: A psychological perspective*, Westport, 2001, str. 36.

⁹³ Више о томе види: Д. Димовски (7), *op. cit.*, стр. 157.

⁹⁴ В. Кривокапић, *Превенција криминалитета*, Београд, 2002, стр. 141.

7.1.4. Коришћење слободног времена и убиства

Поред већ наведених чиниоца који се могу јавити као криминогени фактори, фактор који утиче на појаву девијантног, делинквентног и криминалног понашања јесте и начин коришћења слободног времена.

Слободно можемо рећи да добро организовано слободно време код младих представља превенцију против девијантног, делинквентног и криминалног понашања. Уколико млади имају добро организовано слободно време, то ће довести до развијања интересовања, развијања ставова, мишљења и формирања личности у позитивном смислу.

Са друге стране, уколико слободно време није организовано на адекватан начин, већ то време представља време досаде, то може утицати на појаву нервозе, асоцијалног и антисоцијалног понашања, а самим тим и девијантног понашања.

У криминологији се разликују више теоријских схватања која се односе на слободно време и појаву криминалитета код малолетника. Према првом схватању, малолетнички криминалитет је вид избегавања досаде. Према другом схватању, до појаве малолетничког криминалитета долази као вид забаве и потребе за игром. Последње схватање заснива се на томе да до криминалитета од стране малолетника долази услед инсуфицијенције адекватних дечијих мобилијара, парковске опреме и спортских терена.⁹⁵

Имајући у виду да се слободно време може јавити као криминогени фактор, а посебно уз садејство других фактора, неопходно је младе усмеравати ка добром организовању слободног времена и усмерити ка правим вредностима (спорт, култура, наука, уметност...). У том смислу велику улогу играју породица и школа, па опет долазимо до тога да су породица и школа најважнији фактор у образовању и васпитању омладине.

Не постоје многа истраживања која су повезивала начин коришћења слободног времена и вршење убиства. У једном од спроведених истраживања пошло се од тога да ли су убице у време извршења кривичног дела обављале неки посао или су убиства учинили у слободно време. Спроведеном анализом закључило се да су само 5%

---

⁹⁵ С. Константиновић Вилић, В. Николић Ристановић, М. Костић, *op. cit.*, стр. 370.

испитаника обављали неки посао у моменту извршења кривичног дела убиства. Сви остали испитаници (95%), убиства су учинили у тренутку слободног времена.⁹⁶

7.2. Унутрашњи (ендогени) криминогени фактори

7.2.1. Темперамент и убиства

Међу стручњацима из области психологије присутно је становиште да се темперамент особе огледа у начину испољавања осећања. Осећања (емоције) представљају посебне, субјективне, доживљаје реалности и нас самих.⁹⁷

Грчки лекар Хипократ креирао је једну од најзаступљенијих типологија темперамента. Он је темперамент особа поделио на четири врсте:

1. Флегматични
2. Меланхолични
3. Колерични
4. Сангвистични⁹⁸

Флегматичне особе јесу особе које не испољавају своја осећања, особе које су веома смирене, одлуке не доносе исхитрено, већ на основу детаљно изваганих аргумената за и против. Меланхоличне особе се одликују не тако честим испољавањем емоција и реаговањем, али у ситуацији када дође до реакције, те су реакције веома снажне. Особе оваквог типа темперамента често се налазе у стању забринутости и стању непријатних осећања. Колерични темперамент одликује се снажним осећањима, исхитреним деловањем и бурним реакцијама. Особе са оваквим темпераментом је врло лако разљутити и довести у стање беса, а самим тим и у конфликтну ситуацију. Сангвинике карактеришу брзе измене емоција, али оне нису дуготрајне и нису јаке. Код људи оваквог темперамента олако долази до промене у расположењу.

За извршење крвних деликата значајна је и подела темперамента особа на затворене (интровертне) особе и отворене (екстровертне) особе. Затворене (интровертне) особе, како сам назив каже, јесу особе које су затворене у себе, повучене,

⁹⁶ Д. Димовски (1), *op. cit.*, стр. 271.

⁹⁷ З. Ћирић, *op. cit.*, стр. 80.

⁹⁸ Д. Димовски (4), *op. cit.*, стр. 385.

избегавају дешавања из средине која их окружује, те се може рећи да су асоцијалне. Насупрот њима, отворене (екстровертне) особе су оне особе које су врло социјалне, комуникативне и увек спремне за дружење. Отворене особе су склоније сукобима и физичким обрачунима.

Темперамент особа је привукао пажњу одређених научника, па је тако Ханс Ајзенк на основу темперамента формирао своју теорију о објашњењу криминалитета (убиства), а о којој је било речи у делу који говори о томе зашто људи врше убиства.

7.2.2. Интелигенција и убиства

Један од унутрашњих чиниоца који може утицати на испољавање криминалитета уопште, а самим тим и убиства, јесте интелигенција. У судско – психијатријској литератури присутне су различите дефиниције интелигенције. Најприхватљивијом нам се чини дефиниција коју је дао професор Медицинског факултета Универзитета у Новом Саду, Борислав Капамација.

Професор медицинског факултета у Новом Саду, Борислав Капамација, интелигенцију је одредио као могућност диференцирања важног од неважног, односно способност виђења суштине. Поред тога, интелигенција по Капамацији обухвата и моћ коришћења раније стеченог знања и искуства у савладавању нових задатака и проблема.

Процес развијања интелигенције одвија се у временском периоду између 16-25 године живота. Највећи развој интелигенције одвија се између 18. и 22. године.⁹⁹ Након развоја интелигенције, иста опстаје на развијеном нивоу до 50. године, након чега се постепено снижава у одређеним сегментима.

Приликом анализе интелектуалних способности појединаца, примењују се две врсте испитивања. Први начин испитивања јесте тзв. Клиничко испитивање које обављају лекари чија је ужа специјалност психијатрија. Суштина овог испитивања огледа се у експертизи живота испитаника и решавању појединих задатака од стране испитаника. Решавање ових задатака, уз сагледавање живота особе, омогућава да психијатар изврши процену интелектуалних способности појединаца.

Други вид испитивања јесте Психометријско испитивање. Овај вид испитивања обављају стручњаци из области психологије, уз коришћење тестова помоћу којих се

---

⁹⁹ Б. Крстић, *Судска психијатрија*, Ниш, 1996, стр. 68.

мери интелектуална способност испитаника. Интелектуалне способности се изражавају путем количника интелигенције, који се добија применом одговарајућих формула. Постоје следећи нивои интелектуалних способности: IQ вредност изнад 140 – врхунски ниво интелигенције, IQ вредност 120-140 – високо изнадпросечан ниво интелигенције, IQ вредност 110-120 – висок ниво интелигенције, IQ вредност 90-110 – просечан, нормалан ниво интелигенције, IQ вредност 80-90 – исподпросечан, низак ниво интелигенције, IQ вредност 70-80 – физиолошка тупост и IQ вредност испод 70 – ментална ретардација.¹⁰⁰

Интелигенцију можемо посматрати као фактор који делује на генезу криминалитета. Постоје различита мишљења у вези интелигенције и криминалног понашања. Према неким криминолозима, интелигенција не утиче на јављање криминалитета, док су други становишта да постоји узрочна веза између ниског нивоа интелигенције и криминалитета. Веза између ниског нивоа интелигенције и криминалног понашања нарочито долази до изражаја код малолетника. Из постојећих криминолошких истраживања, можемо констатовати чињеницу да се као извршиоци кривичних дела јављају особе различитих нивоа интелектуалних капацитета. Но, истраживања су показала да се особе са нижим нивоом интелектуалних способности чешће јављају као извршиоци имовинских кривичних дела, кривичних дела против полне слободе и кривичних дела са елементима насиља, а самим тим и убистава. Са друге стране, могућност за извршење кривичних дела као што су злоупотребе службених положаја, злоупотребе положаја одговорног лица, трговине утицајем, прање новца и фалсификовања, већа је код особа са вишим нивоом интелектуалних способности. Поред тога, компјутерски криминалитет је својствен особама вишег нивоа интелигенције. То се нарочито односи на хакере. Наиме, хакери морају поседовати адекватан ниво знања из области информационих технологија. Хакери су углавном особе које су по занимању програмери или информатичари са високим образовањем.¹⁰¹

Криминолог Лангевин је у свом истраживању које је спровео дошао до закључка да особе које су учиниле убиство имају нижи ниво интелектуалних способности у односу на учиниоце неких других кривичних дела и неосуђиваних лица. Шрајнер и други криминолози који су се бавили малолетним учиниоцима убиства, дошли су до резултата да малолетни учиниоци убиства имају нижи ниво интелигенције у односу на

¹⁰⁰ З. Ђирић, *op. cit.*, стр. 77-79.

¹⁰¹ М. Цетинић, Компјутерска кривична дела и њихови појавни облици, *Правни живот: лист за правна питања и праксу*, бр. 10/1998, стр. 266.

малолетнике који се јављају као учиниоци других кривичних дела. Треба поменути да постоје и истраживања којима су добијени другачији резултати, који су у директној супротности са подацима до којих је дошао нпр. Лангевин. Наиме, у истраживању које је спроведено на простору Северне Каролине од стране криминолога Пантона, дошло се до података да нема неких значајних разлика између убица и лица која су учинила неко друго кривично дело, у погледу степена њихове интелигенције.¹⁰²

Поједини Амерички криминолози бавили су се испитивањем интелигенције серијских убица. Закључили су да највећи број серијских убица има просечну интелигенцију, уз постојање случајева серијских убица који имају и надпросечну интелигенцију, али и интелигенцију испод просечног нивоа.

Без обзира на различите податке до којих се дошло приликом истраживања, сматрамо да интелигенцију не треба занемарити и да је свакако треба узети у обзир приликом проучавања личности учиниоца кривичних дела, а све у циљу давања одговора на питање који је то фактор навео некога да учини злочин, било да је реч о убиству или неком другом тешком злочину.

7.2.3. Мотиви и убиства

Мотиви представљају унутрашње факторе који подстичу човеково делање. У криминологији се јавила идеја о повезивању човекових мотива са испољавањем криминалних активности, па и оних најтежих, као што је убиство. У криминологији се разликују три теоријска приступа која се односе на везу између мотива и криминалитета.

Први приступ јесте мотивационистички приступ, по коме до понашања људи долази због ендогених механизма који нас усмеравају на одређену акцију. Протагонисти мотивационистичког приступа заступају став да до криминалитета долази у случају када особе нису у стању да удовоље својим жељама и потребама на нормалан (друштвено прихватљив) начин.

Друго гледиште мотива и криминалитета назива се интеракционистички приступ. Заговорници овог приступа сматрају да интеракција човека са другим људима

---

¹⁰² N. Pallone, J. Hennessy, *Criminal behavior: a process psychology analysis: personal constructs*, New Jersey, 2009, str. 189.

представља мотив за свако понашање, па и криминално. Дакле, они сматрају да мотиви произилазе из друштвене средине која нас окружује.

Последњи приступ који говори о повезаности мотива и криминалних активности јесте инстинктивистички приступ. Присталице инстинктивистичког приступа истичу да до вршења кривичних дела долази услед унутрашњих особина личности које се јављају од самог рођења и да код појединих људи постоји урођена предиспозиција за вршење криминалних активности. Суштински, овај приступ говори о постојању урођених, поремећених нагона, који утичу на вршење кривичних дела (нагон за стицање имовинске користи, поремећен сексуални нагон итд.). Можда би било исправније овај последњи приступ назвати нагонски приступ, а не инстинктивистички, због тога што људи имају нагоне, а не инстикте. Инстикти су својствени животињским врстама.

У криминологији и судској психијатрији постоје различите поделе мотива. Основна подела мотива јесте на биолошке и социјалне мотиве. Имајући у виду да је задовољење биолошких мотива, углавном, нужно за одржавање живота, немогућност задовољења неког од биолошких мотива може бити одлучујући фактор понашања.¹⁰³ У биолошке мотиве се убрајају мотиви који произилазе из биолошких потреба појединаца, а то су мотив за исхраном, мотив за пићем, сексуални мотив...

Социјални мотиви су они мотиви који су повезани са социјалним жељама. У социјалне мотиве се убрајају грегари мотив, мотив борбености, мотив сигурности, алтруистички мотив, сазнајни и естетски мотив.¹⁰⁴

Са криминолошког аспекта, као криминогени фактор, важно је поменути и фрустрацију мотива, која настаје у случају када нисмо у могућности да удовољимо одређеним мотивима. Лице се тада налази у посебном стању које се назива фрустрационо стање. Различита су понашања људи у оваквом стању и различите су реакције на немогућност задовољења мотива. Један од начина реаговања на фрустрације, друштвено најопаснији, јесте испољавање агресије. Агресивност услед фрустрације може довести и до испољавања насиља, које се може завршити и смртним исходом, како за саму фрустрирану особу, тако и за друге људе.

Различити мотиви могу довести до вршења различитих кривичних дела. Тако мотив за стицањем имовинске користи може довести до вршења кривичних дела против имовине (крађе, тешке крађе, разбојништва, разбојничке крађе, утаје).

---

¹⁰³ Н. Рот, *Психологија личности – девето издање*, Београд, 1977, стр. 90

¹⁰⁴ Више о мотивима види: З. Ћирић, *op. cit.*, стр. 134-138 и З. Ћирић, Б. Димитријевић, *op. cit.*, стр. 55-57.

Сексуални мотив може утицати на испољавање деликта против полне слободе (силовања, недозвољене полне радње, обљуба над дететом). Мотив освете може довести до убиства и до извршења других крвних деликта. Поред ових, постоје и многи други мотиви који могу утицати на то да се особа ода вршењу кривичних дела.

Уколико се код одређених особа јави мотив за вршење криминалних активности, то не значи нужно да ће се та особа одати вршењу кривичних дела. Поред криминалних мотива, код ове особе јавиће се и други мотиви који могу да надјачају криминални мотив. Ако једна особа има позитивне и негативне ставове, у мотивационом процесу долази до конфликта мотива, па се у психолошким наукама та борба између два или више мотива назива конфликт мотива. Када се особа нађе у једној оваквој ситуацији, у борби мотива, та се ситуација назива конфликтна ситуација.

Постоје истраживања од стране различитих криминолога чији су предмет били мотиви и убиства, односно који су то мотиви који најчешће доводе до убиства. Један од првих криминолога који се одважио за обављање оваквог истраживања јесте криминолог пореклом из Сједињених Америчких Држава, Волфанг. Волфанг је истраживао убиства која су учињена на простору Филадельфије, у временском периоду од 1948. до 1952. године. Након спроведеног истраживања, Волфанг је дошао до одређених података који се односе на то који мотиви се најчешће јављају као фактори који су довели до извршења убиства. Наиме, Волфанг је дошао до резултата да је најчешћи мотив извршења убиства расправа између убице и убијеног (36,6%), након тога следе нарушени породични односи унутар једне породице (13,4%), затим љубомора (11,1%) и размирице око новчаних средстава (10,3%). Поред ових наведених мотива, Волфанг је утврдио и друге мотиве који изазивају вршење убиства, али су сви они са уделом мањим од 10% и ту спадају користољубље (7,9%), освета (4,8%), случајно извршење убиства (4,5%), убиство у одбрани (1,3%), грађанско хапшење (1,1%), бекство од полиције (1%) и прикривање чињенице рођења детета (0,8%).¹⁰⁵

Након Волфанга, обављена су и новија истраживања која су потврдила да је расправа (безначајна свађа) један од најчешћих мотива извршења убиства. Такође, новија истраживања су показала да је љубомора један од честих мотива који доводи до извршења убиства.

---

¹⁰⁵ P. Iadicola, A. Shupe, *Violence, inequality, and human freedom*, Maryland, 2003, str. 122.

7.2.4. Осећања (емоције) и убиства

Људи су у сталном контакту са средином која их окружује. Упознајући средину која их окружује и упознајући сами себе, људи стварају свој вид и осећај реалности. Осећања (емоције) јесу посебни, лични доживљаји реалности и нас самих.¹⁰⁶

Идентични животни догађаји могу да изазову различита осећања код различитих људи. Нпр. љубитељи фудбала док гледају фудбалску утакмицу, у којој клуб за који навијају побеђује, осећају се срећним, испуњеним и радосним. Са друге стране, особе које нису љубитељи фудбала, исту утакмицу ће доживети на потпуно другачији начин и то без јављања осећаја задовољства и среће.

Са криминолошког аспекта, најзначајније емоције јесу емоције љубави, мржње, зависти и љубоморе. Ова осећања могу често бити фактор који доводи до извршења кривичног дела убиства. Постојање неких од емоција приликом извршења убиства могу представљати отежавајуће околности које том делу могу дати тежи карактер, а у ком случају и казна може бити строжа. Нпр. уколико се током поступка утврди да је лишење живота другог лица учињено из безобзирне освете или других ниских побуда, та чињеница убиству даје квалификаторну околност. Наиме, у овој ситуацији квалификација дела неће бити убиство које је инкриминисано одредбом члана 113 Кривичног законика, већ ће дело бити правно квалификовано као кривично дело Тешко убиство из члана 114 став 1 тачка 5 Кривичног законика. Но, за овакву правну квалификацију битно је са извесношћу утврдити да је учинилац кривично дело учинио из безобзирне освете или других ниских побуда. Када говоримо о тешком убиству из безобзирне освете, нужно је да је дело учињено баш из безобзирне освете, а не и из обичне освете. Наш законодавац не дефинише ове појмове, већ суд цени у сваком конкретном случају, на основу субјективних и објективних околности, да ли је реч о безобзирној освети или не. Поред отежавајућих околности, емоције у одређеним случајевима могу утицати на то да дело добије привилеговани облик. Такав је случај нпр. уколико одређено лице убиство учини у стању јаке раздражености у које је доведен нападом, злостављањем или тешким вређањем од стране убијеног. У оваквој ситуацији неће се радити о класичном или квалификованом убиству, већ о привилегованом облику убиства које је предвиђено чланом 115 Кривичног законика – убиство на мах.

¹⁰⁶ З. Ђирић, Б. Димитријевић, *op. cit.*, стр. 35.

Једно истраживање које је обављено 1939. године показало је да се завист, као негативна емоција, јавља код великог броја убица. Истраживање је показало да је 500 убистава извршено услед зависти.¹⁰⁷ Неки криминолози сматрају да је емотивна лабилност једна од психолошких особина убица.¹⁰⁸

Истраживање које је спроведено у Канади показало је да се љубомора јавља као фактор извршења убиства у 20% случајева код убистава између чланова породице. Криминолог Гибенс је у свом истраживању у коме је испитивао 195 случајева убистава закључио да се љубомора јавља као мотив извршења убистава у 22% случајева. Волфанг и Вест су дошли до тога да љубомора представља један од три мотива који најчешће доводе до извршења убиства.¹⁰⁹

Мржња као емоција такође се може јавити као криминогени фактор који доводи до извршења убиства. У иностраној литератури из области криминологије, истиче се да је мржња главни фактор који доводи до извршења убиства сексуалних мањина. Истраживање које је спроведено у Аустралији, у периоду од 1989. године до 1999. године, показало је да мржња представља главни фактор убиства хомосексуалаца.

7.2.5. Карактер, карактерне особине и убиства

Када говоримо о карактеру и карактерним особинама, треба рећи да не постоји једна униформна дефиниција карактера. Под карактером можемо сматрати скуп разноврсних особина појединаца, које карактеришу њихово понашање.¹¹⁰ Карактерне особине сваког појединца могу бити друштвено прихватљиве или неприхватљиве и оне се формирају под утицајем спољних фактора.¹¹¹ Од особе зависи да ли ће присвојити добре или лоше карактерне особине. Људи су сваког дана у контакту са одређеним позитивним или негативним чиниоцима. Код особе која није у стању да се избори са негативним чиниоцима, односно у случају ако је дејство спољних, негативних чиниоца снажније, веће су и могућности да дође до девијантног понашања те особе. Карактерне особине су бројне и разноврсне, но неке од њих могу имати већи криминогени значај.

---

¹⁰⁷ Н. Hafner, W. Boker, *Crimes of Violence by Mentally Abnormal Offenders: A Psychiatric and Epidemiological study in the Federal German Republic*, Cambridge, 2011, str. 253.

¹⁰⁸ R. Kocsis, *Criminal profiling: international theory, research and practice*, New Jersey, 2007, str. 7

¹⁰⁹ Д. Димовски (1), *op. cit.*, стр. 290.

¹¹⁰ Д. Димовски (6), *Криминална етиологија*, Ниш, 2019, стр. 177.

¹¹¹ *Ibid.*, стр. 178.

Са криминолошког аспекта, једна од карактерних особина која привлачи пажњу јесте агресивност. Агресивност представља тенденцију да се употребом силе или другим врстама принуде (физичке или психичке) решавају проблеми са другима, као и са самим собом.¹¹² Особе које поседују агресивност, као карактерну особину, склоне су насилничком понашању, вређању других и насртајима на друге људе. Код оваквих особа врло лако може доћи до вршења кривичних дела са елементима насиља, па чак и оних најтежих, као што је убиство. Шпиро Вуковић који се бавио криминолошким истраживањима, а који је био председник Окружног суда у Неготину и председник других судова на територији Републике Србије, а касније и судија Врховног суда Србије, у свом истраживању које је спровео у Казнено поправном заводу у Пожаревцу дошао је до резултата да је од 100 осуђеника који су осуђени за тешка дела против живота и тела, њих 34 је поседовало знатну агресивност као карактерну особину. 42 особе које су се налазиле на издржавању казне затвора у Казнено поправном заводу у Пожаревцу, а које су обухваћена истраживањем, имале су веома изражену агресивност, а само 24 осуђеника нису имали посебно изражену агресивност.¹¹³

Слична агресивности јесте и импулсивност. Импулсивне особе карактерише брзоплето одлучивање на предузимање одређене радње, без претходног сагледавања последица које та радња може изазвати. Врло лако улазе у сукобе са другим људима, управо због бурног, непромишљеног и жустрог реаговања, што може довести и до вршења убистава.

Малициозност је једна од карактерних особина која се може довести у вези са делинквентним понашањем. Малициозне су оне особе које су злонамерне, пакосне и злобне. Малициозни људи су безосећајни и спремни су да напакосте другоме, без икаквог осећања гриже савести.

Егоизам, као једна од особина одређених личности, јесте жудња за прибављањем имовинских добара. Поред тога, такве особе себе стављају испред других. Егоистичне особе се могу јавити као учиниоци различитих кривичних дела, првенствено кривичних дела против имовине, али и кривичних дела против живота и тела.

Егоцентричност је карактерна особина која се огледа у томе да особа све посматра само из свог угла. Себе сматрају најважнијим, воле да су у центру дешавања и не поштују друге, а самим тим су и спремне да другоме нанесу зло.

---

¹¹² М. Бошковић, *op. cit.*, стр. 95.

¹¹³ Ш. Вуковић, *op. cit.*, стр. 142.

Приликом истраживања карактера убица са територије југоисточне Србије, професор Дарко Димовски је дошао до резултата да је агресивност карактерна особина која је била присутна код највећег броја убица (45%), док се на другом месту налазила егоцентричност (18%).¹¹⁴

7.3. Друштвено патолошке појаве као криминогени фактори

7.3.1. Конзумирање опојних дрога и убиства

Употреба различитих врста наркотика позната је од давнина, али је у новије, модерно доба, употреба психоактивних супстанци све чешћа и присутнија појава, са којом се свакодневно сусрећемо. Све је више људи, а поготово младих људи, који се одлучују да се одају конзумацији супстанци које су проглашене за опојне дроге. Разлог за све већу заступљеност наркоманије лежи у чињеници да се млади услед сусретања са различитим животним проблемима, као што су лоше оцене у школи, породичне несугласице, незапосленост, лоше друштво итд., опредељују за конзумацију опојних дрога, као бег од реалности и покушај успостављања нове стварности, иако су свесни чињенице да ће се то лоше одразити на њихово здравље. Неки од разлога који наводе младе људе да се одају опојним дрогама јесте осећај опуштености, уживања и тежња за лепшим животом.

Имајући у виду велико ширење наркоманије међу становништвом и велике негативне последице које са собом носи, можемо констатовати чињеницу да употреба психоактивних супстанци постаје проблем читаве друштвене заједнице.

У вези појмовног одређења наркоманије, најприхватљивијом чини нам се дефиниција Светске здравствене организације која каже да наркоманија представља стање периодичне или хроничне затрованости, која се ствара вишеструком употребом опојних дрога. Карактеристике које се јављају услед вишеструке употребе опојних дрога јесу неодољива потреба за конзумирањем наркотика, жеља да се количина унете дроге увећа, тешко контролисање сопственог понашања, запостављање обавеза, стварање психичке и физичке овисности.¹¹⁵

¹¹⁴ Д. Димовски (1), *op. cit.*, стр. 295.

¹¹⁵ Д. Димовски (6), *op. cit.*, стр. 144.

Физичка овисност огледа су у физичким променама које настају услед кризе, односно постојања апстиненцијалног синдрома. Код особе која ужива опојну дрогу ствара се жудња за уношењем опојне дроге у организам. Када наркоман не узима опојну дрогу, код њега се појављују следећи физички симптоми: немогућност спавања, дрхтање руку и ногу, презнојавање, малаксалост, повишена телесна температура итд. Психичка овисност огледа се у постојању напетости, депресивности и раздражљивости.

Константна употреба опојних дрога ствара стање навике, уништава наркомана у физичком, моралном и друштвеном смислу, а постоји могућност настанка и компликација у здравственом стању конзумента опојних средстава. Коришћење психоактивних супстанци утиче на способност особе да управља својим поступцима.¹¹⁶

Дејство које ће дрога остварити на корисника зависи од врсте дроге која се користи. Разликују се више врста опојних супстанци и оне се могу поделити на: 1) Стимулансе (кокаин, амфетамин, фенициклидин, антихолинергици), 2) Депресоре (седативи, хипнотици, опиоиди), 3) Халуциногене (ЛСД, екстази, мескалин) и 4) Канабиноиде (марихуана, хашиш).

Услед конзумације опојне дроге врло често долази до вршења кривичних дела. Наркоману је једино битно да има довољне „залихе“ дроге. У случају недостатка новчаних средстава за набавку дроге, наркоман је спреман да учини све како би до дроге дошао, па чак и да врши различита кривична дела. Најчешће наркомани врше кривична дела против имовине, а у циљу стицања имовинске користи, којом ће купити дрогу. Поред имовинског криминалитета, наркомани врше и друга кривична дела, као што су кривична дела са елементима насиља. Врле често је дрога и повод за сукобе између продаваца опојних дрога, који могу ескалирати у физичке обрачуне, који се неретко завршавају и са смртним последицама.

Кривични законик Републике Србије у двадесет трећој глави, где се налазе кривична дела против здравља људи, инкриминише кривична дела неовлашћена производња и стављање у промет опојних дрога (члан 246), неовлашћено држање опојних дрога (члан 246а) и омогућавање уживања опојних дрога (члан 247).

Голдштајн је обавио истраживање којим је желео да утврди везу између конзумирања дрога и алкохола са вршењем убиства. Резултати његовог истраживања су показали да је у томе успео, односно да је утврдио постојање везе између дроге,

---

¹¹⁶ М. Милутиновић, *Криминологија са основама криминалне политике и пенологије – друго допуњено издање*, Београд, 1973, стр. 336.

алкохола и убиства. У 1984. години, Голдштајн је дошао до закључка да је 42% убистава повезано са дрогом или алкохолом. У току 1988. године, од 414 извршених убистава, Голдштајн са сарадницима је утврдио да је 53% убистава било везано за конзумацију опојне дроге или алкохолних пића.¹¹⁷

7.3.2. Конзумирање алкохола и убистава

Конзумирање алкохолних пића је данас веома честа појава. Конзумација алкохола је постала толико присутна појава да се чак сматра и нормалним понашањем. Између стручњака из области криминологије постоје супротна разматрања о утицају алкохола на генезу криминалитета. Наиме, поједини криминолози сматрају неспорним утицај алкохола на криминалитет, док постоје и они који су становишта да не постоји веза између алкохола и криминалитета. Један од присталица овог другог становишта је Пинател, криминолог пореклом из Француске. На основу истраживања алкохолизма, Пинател је дошао до закључка да већа конзумација алкохола нема за последицу пораст криминалног понашања. Пинател сматра да је конекцију између криминалитета и алкохолизма незгодно утврдити.¹¹⁸

У савременој криминологији ипак доминира мишљење да алкохолизам представља значајан фактор који утиче на јављање криминалитета, а самим тим и на вршење убистава.

У погледу појмовног одређења алкохолизма, Светска здравствена организација је дала своју дефиницију путем одређења појма алкохоличара. Светска здравствена организација истиче да се алкохоличарима сматрају људи који претерано пију алкохол и њихова је зависност од алкохола толика да су уочљиви дефекти у физичком и психичком здрављу, у интерперсоналним односима, као и лоше финансијско стање.¹¹⁹

Зависници од алкохола имају тенденцију за конзумацијом алкохолних пића, која је неодољива. Као што наркомани имају неодољиву потребу за узимањем опојних дрога, исто тако код алкохоличара се јавља жудња за конзумацијом алкохола. Алкохоличари стално испијају алкохолна пића уз јављање велике жеље за све већом конзумацијом алкохола, занемарују своје обавезе и преокупирани су алкохолом. У

¹¹⁷ Д. Димовски (6), *op. cit.*, стр. 148.

¹¹⁸ Р. Млађеновић-Купчевић, *Криминологија – прво издање*, Сарајево, 1982, стр. 173.

¹¹⁹ Т. Shipp, *Helping the alcoholic and his family*, Michigan, 1963. стр. 67

случају неконзумирања алкохола, јавља се апстиненцијални синдром, који се огледа у узнемирености, дрхтању руку и ногу, презнојавању и непријатном субјективном осећају. Алкохоличари највећи део своје зараде троше на прибављање алкохола, ради његове конзумације.

У почетку конзумирање алкохолних пића није свакодневно, већ повремено, без видљивих промена, те се употреба алкохола може сматрати друштвено прихватљивим понашањем. Временом особа постаје толерантнија на алкохол, неопходна је већа количина да би алкохол остварио свој ефекат. Испijaње алкохолних пића у почетку није свакодневно, већ повремено, приликом прослава, дружења и забава, с тим да употреба алкохола временом почиње да узима маха и да бива све учесталија. На овај начин почиње да се развија навика и зависност, а временом и штетни ефекти по здравље алкохоличара.

Након што особа постане зависна од алкохола (алкохоличар), честе су алкохолне амнезије које се огледају у томе да се алкохоличар не сећа појединих детаља који су се догодили. Такође, особа почиње да пије у енормним количинама, практично све док има алкохола. Поступци алкохоличара су неконтролисани, а могућа је и агресивност. Алкохоличар не може да се уздржи од конзумације алкохола.

Јелинек је креирао криминолошку поделу алкохоличара. Све алкохоличаре Јелинек је поделио у алфа, бета, гама, делта и епсилон зависнике од алкохола.

Алфа зависници од алкохола су психички зависни од употребе алкохолних пића. Конзумацију алкохола виде као бег од стресних ситуација и патњи. Конзумација алкохола прелази нормалан ниво, али алкохоличар је у стању да контролише своје понашање. Бета зависници од алкохола конзумирају алкохол углавном у друштву, на прославама и различитим окупљањима. Због конзумације алкохола могућа су одступања од нормалног понашања, што може довести до поремећаја у породичним односима. Код гама зависника од алкохола јављају се огромне промене у понашању и присутан је апстиненцијални синдром. Делта зависници од алкохола слични су гама алкохоличарима, с тим да успевају да исконтролишу своје понашање. Епсилон алкохоличари имају неодољиву потребу за конзумацијом алкохола.¹²⁰

Алкохолизам као криминогени фактор може да утиче на јављање различитих кривичних дела. На првом месту треба поменути кривична дела против безбедности саобраћаја, јер се највећи број саобраћајних незгода дешава управо због присуства

---

¹²⁰ С. Константиновић Вилић, В. Николић Ристановић, М. Костић, *op. cit.*, стр. 381.

алкохола у организму учесника у саобраћају. Но, алкохол се може довести у вези и посматрати као криминогени фактор и када су у питању кривична дела против имовине, али и кривична дела против живота и тела.

Конзумација алкохола утиче на централни нервни систем, утиче на смањење самоконтроле, доводи до потискивања страха, утиче на то да се особа осећа храбром и да ради ствари које не би радила, да није у алкохолисаном стању. Поред тога, алкохол утиче на особе и тако што се код њих јавља агресија. Ово су неки од разлога због којих у алкохолисаном стању долази до вршења кривичних дела, па чак и оних најтежих као што је хомицид.

Постоје многа криминолошка истраживања која су утврдила постојање везе између алкохолизма и убиства. Тако је 1958. године криминолог Марвин Волфганг утврдио да у Филаделфији код две трећине учињених убистава постоји веза између конзумирања алкохола и вршења убиства.¹²¹ Такође, криминолог Естал је у свом истраживању закључила да је у временском интервалу од 1988. до 1990. године 50% убистава која су извршена између емотивних партнера, на простору Новог Јужног Велса и Викторије, била присутна алкохолисаност.¹²²

У Русији је спроведено истраживање које је показало да су 3/4 испитаних лица, која су била лишена слободе због убиства, пре извршења убиства конзумирала алкохол. Приликом истраживања које је спроведено у Аустралији, утврђено је да је у периоду од 01.06.2000. године до 30.06.2006. године учињено 1.777 убистава. Од 1.777 убистава, решено је 1.565. убистава. Од укупног броја убистава која су се сматрала решеним, 46% убистава је било повезано са употребом различитих алкохолних пића.¹²³

---

¹²¹ R. Nash Parker, L. Rebhun, *Alcohol & homicide – a deadly combination of two American tradition*, New York, 1995, str. 3.

¹²² N. Websdale, *Understanding domestic homicide*, North Carolina, 1999, str. 23.

¹²³ Д. Димовски (6), *op. cit.*, стр. 274.

7.3.3. Коцкање и убиства

Поред алкохолизма и наркоманије, један од видова социјално патолошких појава који може утицати на јављање убистава јесте и коцкање. Коцкање се појмовно одређује као делање две или више страна, које улажу новац или неку другу новчано валоризовану ствар у вери да ће успети да добију већу количину новца.¹²⁴

Коцкање карактерише неизвесност и фактор среће. Исто као што се код наркомана и алкохоличара јавља неодољива потреба (жудња) за конзумирањем опојних дрога, односно алкохола, тако се код коцкара временом јавља неодољива потреба (жудња) за коцкањем. Коцкање се одвија на различитим местима, као што су коцкарнице, куће, станови и просторије у хотелима, а са развојем информационих технологија појавиле су се и тзв. online коцкарнице.

Углавном коцкари почињу са коцкањем из забаве, са осећајем задовољства и опуштања, уз могућност да се лако дође до великих новчаних средстава. Многи верују да ће у коцкарницу ући само једном (да виде како то изгледа) и никада више, али често бива друкчије. Протеком одређеног временског периода, коцка почиње да заокупљује пажњу коцкара, коцкање почиње да буде све чешће и читава људска пажња је усмерена једино ка коцки. Код зависника од коцкања долази до губитка контроле, све учесталијег коцкања, долажења у финансијске проблеме, задуживања, а услед тога долази и до поремећаја у понашању коцкара. Поремећаји понашања огледају се у константној напетости, депресији, нервози, поремећеним односима у оквиру породице, агресивности итд.

Коцкари због новца који изгубе приликом коцкања, често новац позајмљују од чланова својих породица, пријатеља, познаника, па чак и зеленаша. Новац који позајмљују, коцкари „улажу“ у коцку, те тако врло често изгубе сав позајмљени новац, па опет позајмљују и губе новац, почињу да распродају имовину коју поседују или имовину своје породице. Због дугова и психолошких проблема који се јављају код коцкара, услед великих дугова и неуспеха, они улазе у зачарани круг из ког нема излаза, што може довести до вршења имовинских кривичних дела, али и најтежих кривичних дела, као што је убиство.

Код особа код којих постоји зависност од коцкања, присутан је и снажан психолошки притисак, који утиче на свест човека. Коцкари почињу да буду

---

¹²⁴ Д. Димовски (6), *op. cit.*, стр. 158.

хипнотисани коцкањем и да размишљају само о томе како да дођу до новца, како би имали „услове за рад“. Огроман притисак стварају особе од којих коцкари позајме новац, тај притисак коцкари врло често нису у могућности да превазиђу, па долази до вршења убиства, али и самоубиства.

Постоји студија о коцкању која је обављена у периоду од 1999. године до 2001. године, која је утврђивала везу између коцкања и криминалитета уопште. Ова студија се не односи директно на везу између коцкања и убиства, али се из ње на посредан начин може извести закључак да постоји веза између коцкања и вршења убиства. Наиме, истраживачи су обавили интервјуе са 3.322 особе које се налазе на издржавању казне затвора у пенитенцијарним установама у Лас Вегасу и Дес Моинесу. Студија је показала да је 30% патолошких коцкара учинила разбојништво, како би дошли до новчаних средстава за коцкање или за враћање дугова који су настали као последица коцкања. 13% испитаника изјавило је да је ступило у физичке обрачуне са другим људима, ради прибављања средстава за коцкање. Посматрано кроз призму убиства, можемо констатовати да се коцкари могу јавити као извршиоци овог злочина, а најчешће мотив извршења убиства јесте прибављање имовинске користи, коју ће коцкари „уложити“.

Коцкарски пут води у један лавиринт у који је врло лако ући, али је много тешко наћи пут који води ка излазу из тог лавиринта.

ЗАКЉУЧАК

Убиство је злочин који је познат од давнина. Убиство представља најгори и најмонструознији злочин, јер доводи до уништења нечег највреднијег, а то је људски живот. Реч је о глобалној појави која је одувек била присутна, а која је нажалост у не тако малом броју случајева присутна и данас. Под убиством се подразумева било која радња (чињење или нечињење), која доводи до гашења живота другог лица. *Modus operandi* извршиоца убиства може бити различит. Приликом убиства, као средство извршења могу бити коришћени различити предмети који су подобни да тело тешко повреде или здравље тешко наруше (ватрена оружја, хладна оружја, оруђа, отровне супстанце...). Углавном је код убиства последица извршења кривичног дела видљива и „опипљива“. То је оно што органима гоњења олакшава на неки начин посао, приликом откривања и доказивања ових кривичних дела. Међутим, дешавали су се и дешавају се и данас случајеви да након убиства нема леша и то тако што су убице лешеве стручно сакривали, уништавали, спаљивали итд. Без обзира на то да ли је последица „опипљива“, неопходно је истрагу спровести стручно и професионално, како би се открили извршиоци оваквих злочина и како би правда у сваком појединачном случају била задовољена. Како изрека каже „савршен злочин не постоји, већ само траљава истрага“. Животе других људи не можемо повратити, нити блиски људи жртава то икада могу преболети, али зато правосудни систем мора адекватно реаговати на овакве злочине и учиниоцима злочина изрећи адекватну кривичну санкцију, која ће утицати на преваспитање, рехабилитацију и ресоцијализацију осуђеног лица, али и на одвраћање других људи да учине исто или слично дело.

Убиство је, наравно, предвиђено као кривично дело позитивним кривичним законодавством Републике Србије. Из одредби Кривичног законика произилазе различите врсте убиства. Поделе убиства које произилазе из Кривичног законика представљају кривичноправне поделе и оне су креиране према начину извршења кривичног дела, побудама учиниоца кривичног дела, својствима жртве овог кривичног дела и последици која је остварена кривичним делом. С обзиром на начин извршења кривичног дела и друге чињенице и околности конкретног случаја, врши се правна квалификација кривичног дела и одређује се о ком делу (у конкретном случају убиству) се ради. Битно је разликовати кривичноправне поделе убиства, како бисмо правилно квалификовали извршено кривично дело, јер између осталог од правилне правне

квалификације зависи и врста и висина кривичне санкције, која ће бити изречена учиниоцу кривичног дела.

Поред кривичноправних подела убиства, постоје и криминолошке поделе, којима смо у раду посветили посебну пажњу. Криминолошке класификације убиства бројније су и разноврсније у односу на кривичноправне поделе. Основи за криминолошке класификације су различити. Основна разлика између кривичноправних и криминолошких подела убистава јесте у томе што су кривичноправне поделе сконцентрисане на само кривично дело, док су са друге стране, криминолошке поделе усмерене ка злочинцу (убици), односно ка одговору на питање зашто је убица учинио злочин.

Са развојем криминологије као науке која се бави питањем криминалитета, као масовне друштвене појаве и криминалног понашања као појединачне појаве, настале су бројне криминолошке типологије убистава, које су креирали најистакнутији стручњаци из различитих научних области, као што су психологија, социологија, криминологија, психијатрија, право итд.

Да је реч о једном веома комплексном пољу истраживања, указује чињеница да се феноменом убиства баве стручњаци из различитих научних области. Овим питањем баве се и посебни тимови који се формирају од групе људи различитих струка, а све у циљу темељног и свеобухватног испитивања убистава. Уопште за криминолошка испитивања, неопходан је интердисциплинарни приступ приликом истраживања.

Криминолошке поделе су веома важне и са криминалнополитичке тачке гледишта. Наиме, објашњење појединих врста убистава може указати законодавцима на евентуалне измене кривичног законодавства и на решења *de lege ferenda*. Стално се поставља питање шта је то у човеку, што га може натерати да одузме нечији живот. Временом, са развојем криминологије, развиле су се бројне теорије које су тежиле да објасне зашто би неко одлучио да некоме одузме живот, а истраживања су показала и који су то најчешћи криминогени фактори коју доводе до извршења убиства.

Криминолошка истраживања и објашњења криминалног понашања могу допринети и превентивном деловању против криминалитета, а самим тим и убиства. Због свега наведеног, потребно је бавити се перманентно овом тематиком, а све у циљу давања доприноса у сузбијању криминалитета и очувању правног поретка.

ЛИТЕРАТУРА

Домаћи извори

1. Бошковић Мило, *Криминологија*, Нови сад, 2015, Факултет за правне и пословне студије у Новом Саду;
2. Бошковић Мило, *Криминологија*, Нови Сад, 2006, Центар за издавачку делатност Правног факултета у Новом Саду;
3. Бутуровић Јован, *Карактеристике кривичних дела против живота и тела у кривичним законима република и покрајина*, Београд, 1978, Савез удружења правника Југославије;
4. Вуковић Шпиро, *Крвни деликти у Србији*, Зајечар, 1984, РО за графичко – издавачку делатност „Зајечар“;
5. Димовски Дарко, Карактер, темперамент и менталне девијације као фактори извршења убиства у југоисточној србији, *Научни скуп са међународним учешћем „Право и друштвена стварност“ Правни факултет Приштина – Косовска Митровица*, бр. св. 1/2014, стр. 383-396.
6. Димовски Дарко, *Убиства у југоисточној Србији*, Ниш, 2014, Центар за публикације Правног факултета у Нишу;
7. Димовски Дарко, Породица као фактор крвних деликата, *Породица у лавиринту породичног насиља*, 2013, стр. 109-120;
8. Димовски Дарко, *Криминолошко одређење убиства – докторска дисертација*, Ниш, 2012, Правни факултет Универзитета у Нишу;
9. Димовски Дарко, *Криминална етиологија*, Ниш, 2019, Центар за публикације Правног факултета Универзитета у Нишу.
10. Димовски Дарко, Етиолошке карактеристике убиства – биолошке теорије, *Зборник радова Правног факултета у Нишу*, бр. 60/2012, стр. 1-18;
11. Димовски Дарко, Етиолошке карактеристике убиства – психопатолошке и психолошке теорије, *Заштита људских и мањинских права у европском правном простору: тематски зборник радова*, бр. 1/2011, стр. 539-560;
12. Ђорђевић Ђорђе, Нови облици тешких убиства у предлогу Кривичног законика, *Правни живот*, бр. 9/2005, стр. 135-154;
13. Ђурђић Војислав, Јовашевић Драган, *Кривично право – Посебни део, друго измењено и допуњено издање*, Београд, 2010, Номос;
14. Ђурђевић Зоран, *Кривична дела убиства – етиолошке и феноменолошке карактеристике*, Београд, 2014, Службени гласник;
15. Јашаревић Осман, Малоку Ахмет, *Криминологија (етиологија и феноменологија криминалитета)*, Травник, 2021, Правни факултет у Травнику;
16. Јевтић Душан, *Судска психопатологија, треће допуњено и прерађено издање*, Београд, 1966, Медицинска књига;
17. Јовашевић Драган, *Кривично право – посебни део, друго измењено и допуњено издање*, Београд, 2017, Досије студио;
18. Јовашевић Драган, *Кривична дела убиства*, Београд, 2017, Институт за криминолошка и социолошка истраживања;
19. Јовашевић Драган, *Кривично право – општи део*, Београд, 2016, Досије студио Београд
20. Јовашевић Драган, Кривично дело убиство детета при порођају, *Безбедност: часопис Државног секретаријата за унутрашње послове НР Србије*, бр. 5/1991, стр. 530-539.
21. Јовановић Родољуб, *Судска медицина за студенте права*, Књажевац, 1988, Nota;

22. Квастек Александар, Медији, криминалитет и млади, *Crimen: Часопис за кривичне науке = Jurnal for criminal justice*, бр. 2/2019, стр. 174-188;
23. Коларић Драгана, *Кривично дело убиства*, Београд, 2008, Службени гласник;
24. Ковачевић Ратко, *Форензичка психијатрија*, Београд, 2020, Правни факултет у Бањој Луци;
25. Константиновић Вилић Слободанка, Николић Ристановић Весна, Костић Миомира, *Криминологија*, Ниш, 2012, Центар за публикације Правног факултета у Нишу;
26. Константиновић Вилић Слободанка, Николић Ристановић Весна, Костић Миомира, *Криминологија*, Ниш, 2009, Пеликан принт;
27. Константиновић Вилић Слободанка, Типологије убистава и убица, *Зборник радова Правног факултета у Нишу*, бр. 43/2003, стр. 93-118;
28. Константиновић Вилић Слободанка, Николић Ристановић Весна, *Основи криминологије*, Ниш, 1992, Sirius;
29. Косановић Срећко, *Криминологија*, Београд, 2014, Службени гласник;
30. Костић Миомира, *Деца убице – докторска дисертација*, Ниш, 2000, Правни факултет Универзитета у Нишу;
31. Кривокапић Владимир, *Превенција криминалитета*, Београд, 2002, Полицијска академија;
32. Крстић Божидар, *Судска психијатрија*, Ниш, Студентски културни центар Ниш;
33. Милутиновић Милан, *Криминологија са основама криминалне политике и пенологије*, - друго допуњено издање, Београд, 1973, Савремена администрација;
34. Милутиновић Милан, *Криминологија*, Београд, 1990, Савремена администрација;
35. Миуца Марија, Породица, школа, групе вршњака и криминалитет, *Гласник Адвокатске коморе Војводине*, бр. 1/2012, стр. 56-73.
36. Млађеновић-Купчевић Рајка, *Криминологија – прво издање*, Сарајево, 1982, Свјетлост, ООУР Завод за уџбенике и наставна средства;
37. Николић Ристановић Весна, Константиновић Вилић Слободанка, *Криминологија – четврто измењено и допуњено издање*, Београд, 2018, Издавачко – графичко предузеће „Прометеј“;
38. Перовић Крсто, *Криминологија*, Никшић, 1998, Универзитет Црне Горе;
39. Рот Никола, *Психологија личности*, Београд, 1977, Завод за уџбенике и наставна средства – Београд;
40. Стојановић Зоран, Перић Обрад, *Кривично право – Посебни део, једанаесто измењено и допуњено издање*, Београд, 2006, Правна књига;
41. Ћирић Зоран, *Судска психијатрија*, Ниш, 2013, Центар за публикације Правног факултета у Нишу
42. Ћирић Зоран, Димитријевић Бојана, *Основи судске психијатрије и судске психологије*, Ниш, 2009, Студентски културни центар Ниш;
43. Цетинић Маринка, Компјутерска кривична дела и њихови појавни облици, *Правни живот: лист за правна питања и праксу*, бр. 10/1998, стр. 259-280;
44. Шепаровић Звонимир, *Криминологија и социјална патологија – друго измењено издање*, Загреб, 1987, Правни факултет у Загребу.

Страни извори

1. Barry Marie, *Visual Intelligence: Perception, Image, and Manipulation in Visual Communication*, Albany, 1997, State University of New York Press;
2. Bowen K. Natasha, *The perception and knowledge of serial and mass murder between officers at the Arlington police department and criminology criminal justice students at the University of Texas at Arlington, Masters of arts in criminology and criminal justice*, Arlington, 2007, The University of Texas at Arlington;
3. Canter David, L. Alison, E. Alison, N. Wentink, *The organized/disorganized typology of serial murder – Myth or Model?*, Psychology, Public Policy, and Law, number 3/2004, American Psychological Association;
4. Costello Stephen, *The pale criminal: psychoanalytic perspectives*, London, 2002, Karnac;
5. Douglas Gentile, *Media Violence and Children: A Complete Guide for Parents and Professionals*, Westport, 2003, Praeger Publishers;
6. Einstadter Werner, Henry Stuart, *Criminological theory: an analysis of its underlying assumptions*, Oxford, 2006, Rowman & Littlefield publishers, inc.
7. Engler Barbara, *Personality theories*, Boston, 2009, Houghton Mifflin Harcourt Publishing Company;
8. Hafner Heinz, Boker W., *Crimes of Violence by Mentally Abnormal Offenders: A Psychiatric and Epidemiological study in the Federal German Republic*, Cambridge, 2011, Cambridge University Press;
9. Heckel Robert, Shumaker David, *Children who murder: a psychological perspective*, Westport, 2001, Praeger Publishers;
10. Iadicola Peter, Shupe Anson, *Violence, inequality, and human freedom*, Maryland, 2003, Rowman and Littlefield Publishers;
11. Kassel Charles, *Physiognomy and genius*, 1911, The popular Science Monthly;
12. Knafla Louis, *Crime, Punishment, and reform in europe*, Westport, 2003, Praeger Publisher;
13. Kocsis Richard, *Criminal profiling: international theory, research and practice*, New Jersey, 2007, Humana Press;
14. Lester David, *Mass murder: the scourge of the 21st century*, New York, 2004, Nova Science Publisher;
15. Malmquist Carl, *Homicide: a psychiatric perspective*, Arlington, 2006, American Psychiatric Publishing;
16. Melville Gaynor, Morgan Keith, Norris Gareth, Walkington Zoe, *Theories of crime*, New York, 2006, Routledge;
17. Nash Parker Robert, Rebhun Linda-Anne, *Alcohol & homicide – a deadly combination of two American tradition*, New York, 1995, State University of New York Press;
18. Petee Thomas, *Differentiating forms of mass murder*, Department of Sociology, Auburn University, <http://www.auburn.edu/~peteeta/massmurder1.htm>;
19. Pallone Nathaniel, Hennessy James, *Criminal behavior: a process psychology analysis: personal constructs*, New Jersey, 2009, Transaction publishers;
20. Raine Adrian, *The Psychopathology of crime: Criminal Behavior as a Clinical Disorder*, San Diego, 1993, Academic Press;
21. Shipp Thomas, *Helping the alcoholic and his family*, Michigan, 1963. Prentice-Hall;
22. Siegel Larry, *Criminology*, Wadsworth, 2009, Library of congress;
23. Titus Reid Sue, *Crime and criminology*, Florida, 2003, Florida State University;

24. Vaughin Michael, DeLisi Matt, Beaver Kevin, Howard Matthew, *Multiple murder and criminal careers: A latent class analysis of multiple homicide offenders*, 2008., Forencis Science International;
25. Websdale Neil, *Understanding domestic homicide*, North Carolina, 1999, Northeastern University Press.

Законски текстови

1. Европска конвенција за заштиту људских права и основних слобода, Савет Европе, Рим, 1950;
2. Кривични законик („Сл. гласник РС“, бр. 85/2005, 88/2005 – испр., 107/2005 – испр., 72/2009, 111/2009, 121/2012, 104/2013, 108/2014, 94/2016 и 35/2019);
3. Закон о оружју и муницији („Сл. гласник РС“ , бр. 20/2015, 10/2019, 20/2020, 14/2022);
4. Устав Републике Србије („Сл. гласник РС“, бр. 98/2006 и 115/2021).

САЖЕТАК

Убиство (Homicidium) је једно од најстаријих кажњивих дела и оно је присутно од самог постојања друштвене заједнице. Временом су се јављали нови облици и различити начини извршења овог гнусног злочина. Убиством се гаси живот људског бића, односно одузима се појединцу нешто највредније, а то је право на живот. О значају права на живот говори и чињеница да поред најважнијих домаћих правних прописа, право на живот гарантују и најважнији међународноправни документи.

Целокупан рад посвећен је убиствима, чиниоцима и факторима који доводе до извршења овог најтежег крвног деликта, а централни део овог рада посвећен је криминолошким поделама убиства и убица. Имајући у виду да је стопа криминалитета (убиства) и данас у великој мери заступљена, неопходно је бавити се овом проблематиком и писати научне радове на ову тему, а све у циљу давања доприноса у разумевању ових кривичних дела и превентивном деловању, ради смањења стопе извршења убиства. Предмет рада је веома важан, како са криминолошке тачке гледишта, тако и са кривичноправне и криминолошкополитичке стране.

Циљ рада јесте теоријскоправно анализирање убиства и истицање особености појединих криминолошких облика овог злочина и начина извршења убиства. Поред тога, циљ рада је да се кроз криминолошке поделе убиства и убица, сагледа профил личности извршиоца ових злочина.

Током писања рада коришћени су следећи методи: криминолошки метод, нормативни метод, догматски метод и упоредно – правни метод.

Бављењем овом темом, аутор је дошао до резултата да постоје различити чиниоци који утичу и доприносе да лице одлучи да изврши убиство и некеме одузме живот. Најчешћи узроци који доводе до извршења убиства су: користољубље, љубомора, мржња, освета, различити психички поремећаји и социјално патолошке појаве... Управо због различитих фактора који утичу на извршење убиства, временом су се развиле и различите теорије које се баве објашњењем узрока због којих се убиства врше. Ове теорије припадају различитим правцима, па тако разликујемо: биолошке, психолошке, психопатолошке и социолошке теорије.

Убиство, као феномен, представља комплексно поље истраживања, а то потврђује чињеница да се изучавањем убиства баве научници из различитих струка. Криминолошке типологије убиства јако су значајне и за законописце. Изучавање

појединих врста убистава може индиковати законописцима на евентуалне потребе за изменама кривичног законодавства, у смислу прописивања строжих кривичних санкција и предвиђања различитих пеналних третмана у пенитенцијарним установама. Криминолошка истраживања убистава, како са феноменолошке, тако и са етиолошке стране, могу допринети превентивном деловању у правцу смањења стопе извршења криминалитета уопште, па самим тим и убистава. Напослетку, закључак аутора јесте да је неопходно бавити се овом темом, а све у циљу заштите друштва од криминалитета.

Кључне речи: убиство, поделе убиства, теорије о убиствима, криминогени фактори.

ABSTRACT

CRIMINOLOGICAL DIVISION OF MURDER (MURDERERS)

Murder (homicidium) is one of the oldest criminal acts and has been present since the very existence of society. Over time, new forms and different ways of committing this heinous crime emerged. Murder extinguishes the life of a human being, that is, it deprives an individual of the most valuable thing, and that is the right to life. The importance of the right to life is evidenced by the fact that in addition to the most important domestic legal regulations, the right to life is guaranteed by the most important international legal documents.

The entire work is dedicated to the murders, perpetrators and factors that lead to the execution of this most serious blood delict, and the central part of this work is dedicated to the criminological divisions of murder and murderers. Bearing in mind that the crime rate (murder) is still largely represented today, it is necessary to deal with this issue and write scientific papers on this topic, all with the aim of contributing to the understanding of these crimes and preventive actions, in order to reduce the rate of murder. The subject matter is very important, both from a criminological perspective and from a criminal law and criminal policy perspective.

The aim of this paper is to theoretically and legally analyze murder and highlight the specific criminological forms of this crime and methods of its commission. Additionally, the goal of this paper is to identify the perpetrator's personality profile through criminological classifications of murder and killers.

During the writing process, the following methods were used: criminological method, normative method, dogmatic method and comparative legal method.

Dealing with this topic, the author came to the result that there are different factors that influence and contribute to the person deciding to commit murder and take someone's life. The most common causes leading to the execution of murder are: greed, jealousy, hatred, revenge, various mental disorders and social pathological phenomena... Because of the various factors that influence the commission of murder, over time, various theories have developed that deal with the explaining the causes of why murders are committed. These theories belong to different directions, so we distinguish: biological, psychological, psychopathological and sociological theories.

Murder, as a phenomenon, represents a complex field of research, confirmed by the fact that scientists from different professions deal with the study of murder. The criminological typologies of murder are also very important for legislators. The study of certain types of murders can indicate to the legislators possible needs for amendments to the criminal legislation, in terms of prescribing more stricter criminal sanctions and predicting various penalty treatments in correctional facilities. Criminological investigations of murder, both phenomenological and etiological, can contribute to preventive action in the direction of reducing the crime rate in general, and therefore murder. Finally, the conclusion of the author is that it is necessary to deal with this topic, all in order to protect society from crime.

Key words: murder, divisions of murder, theories of murder, criminogenic factors

БИОГРАФИЈА АУТОРА

Милан Станојловић рођен је 21.01.1998. године у Неготину. Основне академске студије права на Правном Факултету Универзитета у Нишу уписао је школске 2016/2017 године. Дипломирао је 15.03.2021. године, са просечном оценом 9.13.

Мастер академске студије права на Правном факултету у Нишу уписао је 2022. године и определио се за општи смер – ужу кривичноправну научну област. Испите на мастер академским студијама савладао је са просечном оценом 10.00.

Током студирања учествовао је на бројним симулацијама кривичног поступка које су одржане на Правном факултету у Нишу, у виду ваннаставних активности. Такође, учествовао је у симулацији грађанског судског поступка, као и у симулацији суђења пред Европским судом за људска права. Своје образовање усавршавао је похађањем бројних семинара и конференција.

Као члан екипе Правног факултета у Нишу освојио је прво место на Интернационалном такмичењу у симулацији кривичног поступка, које је одржано 2019. године, у Северној Македонији. Био је члан екипе Правног факултета у Нишу која је освојила прво место на Државном такмичењу у симулацији кривичног поступка, 2020. године, које је одржано на Правном факултету у Нишу (у организацији Moot court дебатног и беседничког клуба Iustitia Ниш, уз подршку амбасаде САД у Београду). На Pre moot court такмичењу из области људских права, које је одржано 2020. године на Правном факултету у Нишу, био је члан организационог одбора такмичења (Moot Court дебатни и беседнички клуб Iustitia Ниш). Као један од стручних саветника екипе Правног факултета у Нишу, учествовао је на Националном такмичењу у симулацији кривичног поступка, које је одржано 2021. године на Правном факултету у Нишу, на коме је екипа Правног факултета у Нишу освојила прво место.

Обављао је функцију потпредседника Европског удружења студената права и младих правника – ELSA (The European Law Student's Association), локална група Ниш и био координатор сектора за симулације суђења, у школској 2020/2021. години. Такође, обављао је функцију асистента у сектору за симулације суђења, у Националној групи ELSA – Србија, у школској 2021/2022.

Успешно је реализовао обуку за примену Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода (Moot Court дебатни и беседнички клуб Iustitia Ниш), 2021. године.

Током студирања обавио је стручну праксу у Основном суду у Неготину и Вишем јавном тужилаштву у Неготину. На мастер академским студијама права реализовао је стручну праксу у адвокатској канцеларији адвоката др Данила Николића из Ниша. Маја 2021. године, уписан је у именик адвокатских приправника Адвокатске коморе у Нишу и тренутно обавља приправнички стаж у адвокатској канцеларији у Нишу, која се претежно бави кривичноправном материјом. Говори енглески језик и познаје рад на рачунару.